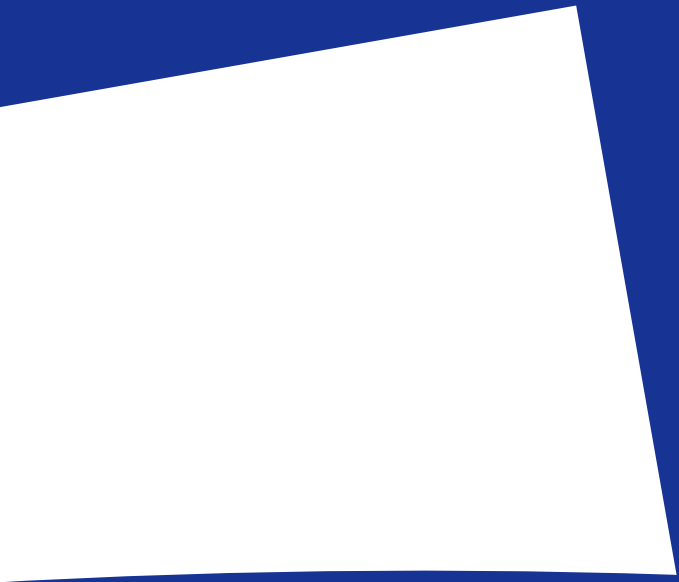

Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika

Jaarverslag 2002

Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika Jaarverslag 2002

Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika

Mozambique

Swaziland

Tanzania

Zambia

Zimbabwe

Zuid-Afrika

NiZA's missie

Het Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika verklaart zich, als politiek onafhankelijke organisatie, solidair met de 'gewone' mensen in zuidelijk Afrika. NiZA wil hen in staat stellen armoede, onrecht en ongelijkheid op een structurele wijze te bestrijden. Dit doet NiZA primair door zich aan te sluiten bij organisaties van mensen in zuidelijk Afrika die zich inzetten voor vrijheid van meningsuiting, vrije media, mensenrechten, vredesopbouw en economische rechtvaardigheid. Met en namens hen werkt NiZA aan de versterking van deze organisaties en beleidsbeïnvloeding in het Zuiden en het Noorden.

NiZA werkt daarnaast aan betrokkenheid van de Nederlanders bij zuidelijk Afrika door het verzamelen en verspreiden van documentatie en informatie en door voorlichting aan pers en publiek.

NiZA ontstond in 1997 uit een fusie van de Anti-Apartheids-beweging Nederland (op dat moment al omgevormd tot Instituut voor Zuidelijk Afrika), het Komitee Zuidelijk Afrika en de Eduardo Mondlane Stichting. Hiermee kan NiZA bogen op een verleden van ruim veertig jaar steun aan bevrijdingsbewegingen en diverse andere maatschappelijke groepen in zuidelijk Afrika. Nog steeds profileert NiZA zich als *solidariteitsorganisatie* in plaats van een meer traditionele donororganisatie. NiZA werd in het verleden gesteund door een brede groep uit de Nederlandse bevolking, waarvan ook nu nog velen NiZA als donateur steunen. Beide elementen (een uitgebreid **partnernetwerk** in zuidelijk Afrika en een groot **draagvlak** in Nederland) zijn nog steeds kernpunten in NiZA's bestaan.

NiZA richt zich in beginsel op de volgende twaalf landen van de Southern African Development Community: Angola, Botswana, DR Congo, Lesotho, Namibië, Malawi, Mozambique, Swaziland, Tanzania, Zambia, Zimbabwe, Zuid-Afrika.

Inhoud

Voorwoord 6

Hoofdstuk 1

DRIE PROGRAMMA'S 8

Inleiding 9

Programma Media en Vrijheid van Meningsuiting 10

Programma Mensenrechten en Vredesopbouw 14

Programma Economische Ontwikkeling 18

Hoofdstuk 2

COMMUNICATIE EN VOORLICHTING 20

Inleiding 21

NiZA in de media 22

Evenementen 23

NiZA Scriptieprijs 24

www.niza.nl 25

Publicaties 26

Zuidelijk Afrika Magazine 28

BIDOC, Bibliotheek- en Documentatiecentrum 29

Hoofdstuk 3

SAMENWERKING 30

Zimbabwe Watch 31

SANPAD 32

Stedenband Amsterdam-Beira 33

Hoofdstuk 4

FINANCIËEL VERSLAG 34

Financiële verantwoording 35

Balans 40

Staat van baten en lasten 41

Accountantsverklaring 43

BIJLAGEN 44

Medewerkers 45

Externe relaties 46

Afkorting 47

Angola
Botswana
Democratische Republiek Congo
Lesotho
Namibië
Malawi

Voorwoord

NiZA werkt in zuidelijk Afrika op het terrein van media, mensenrechten en economische ontwikkelingen. De roep om doelmatigheid van het werk van NiZA – en andere organisaties in de wereld van ontwikkelings samenwerking – wordt steeds groter. Ging het vroeger om de *input* – wat je geboden hebt – en later om de *output* – wat je gedaan hebt –, nu gaat het vaker om de *outcome* en de *impact*, het duurzame resultaat van je werk. Dat moet ‘meetbaar’ zijn.

MOEILIK MEETBARE PROCESSEN

De vraag is dan in hoeverre NiZA's werk daadwerkelijk bijdraagt aan verbetering van de vrijheid van meningsuiting, de mensenrechtensituatie in die regio en de economische opbouw. Het is een relevante vraag, want waarom zou je daaraan werken als het toch allemaal niets uithaalt? De vraag die je moet stellen is wel: wie meet hoe, wat en wanneer? Beter nog: wat wéét je van de gevolgen van jouw interventies? Sommige processen zijn zo complex dat je er een boek over kunt schrijven, maar ze niet simpelweg kunt méten.

Is het degene die geld geeft die bepaalt hoe en wat er wordt gemeten? Of zijn het degenen om wie het gaat, de mensen in de regio zelf, die bepalen hoe en wat er wordt gemeten? En wie zijn dan die mensen? Zijn dat de regeringen in die landen of de organisaties waarmee wordt samengewerkt? En hoe en wat wordt er dan gemeten?

Neem bijvoorbeeld de media. Is één onafhankelijke en kritische krant in de regio een goed resultaat, of moet in alle landen de situatie voor kranten, radio en tv merkbaar verbeterd zijn? Moet dát gemeten worden of is het ook een verbetering wanneer een radiozender beter is georganiseerd, samenwerking zoekt met andere media in land en regio?

Mede hierom gaat NiZA in 2003 het bestaande monitoring- en

evaluatiesysteem met hulp van externe deskundigen meer op *outcome* inrichten. Ook stuurt NiZA een aantal consultants op pad om mét de partnerorganisaties ons beleid – bijvoorbeeld op het gebied van *ownership* – door te lichten. Informatie hierover is in de loop van 2003 beschikbaar.

LICHPUNTJES IN EEN SAMENLEVING

NiZA vindt dat de mensen in zuidelijk Afrika zelf moeten aangeven wat het resultaat zou moeten zijn van NiZA's werk, of het zin heeft wat NiZA doet. NiZA's ervaring is dat organisaties waarmee wij werken haarfijn kunnen aangeven waar het bij hen en/of NiZA aan schort. Daartoe is regelmatige consultatie, het bij elkaar brengen van partnerorganisaties noodzakelijk. Als organisatie in het noorden die wat te bieden heeft op het gebied van capaciteitsversterking, netwerken, lobby, onderzoek en informatie, moet je je terdege bewust zijn dat het niet om NiZA gaat, maar om de mensen in zuidelijk Afrika.

Het gaat om respect en het aangaan van een gezamenlijk ontwikkelingsproces. Dat vergt een open opstelling, grote bescheidenheid en telkens weer investeren. Je verandert daarmee niet direct economische en politieke machtsverhoudingen, wel attitudes, houdingen. Je draagt een heel klein steentje bij aan iets immens wat moet veranderen. Niet alleen in zuidelijk Afrika, maar ook in Nederland, in Europa. Dat steentje wordt groter als je erin slaagt

dat samen te doen met andere organisaties in het zuiden en noorden. Organisaties die 'in beweging zijn', verbeteringen voorstaan, die lichtpuntjes zijn in een samenleving.

Nog altijd maakt die zin door mijn hoofd van de Nigeriaanse schrijfster Buchi Emecheta die twintig jaar geleden tegen mij, als vertegenwoordiger van het noorden, zei: "Put your arrogance in your pocket."

Het is die houding van bescheidenheid, aanspreekbaar zijn op arrogantie, die als uitgangspunt moet dienen voor ons werk.

Natuurlijk is dat heel moeilijk, maar daar gaat het om.

NiZA probeert in die geest de sectorprogramma's te ontwikkelen.

De partnerconsultaties, workshops zijn vaak diepmenselijke ontmoetingen. Allemaal middelen om iets bij te dragen aan democratische processen in het zuiden en aan compassie hier voor medemensen daar. Regionaal groeit de samenwerking op mediagebied en een begin met mensenrechten is gemaakt.

Het economieprogramma volgt snel. NiZA combineert dat met politieke analyses en lobby, het onderhouden van (politieke) contacten die over tientallen jaren zijn opgebouwd.

GROTERE CONTINUÏTEIT

2002 was een goed jaar voor NiZA. We hebben hard getrokken aan een instellingssubsidie via het Thematische Medefinancieringsprogramma van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Vanaf 2003 is die TMF-financiering van kracht en dat betekent grotere continuïteit voor de programma's. NiZA kan nu meer energie besteden aan verdere vernieuwing in het denken over vormen van ontwikkelingssamenwerking en aan nieuwe vormen van samenwerken met partnerorganisaties en andere *stakeholders*, belanghebbenden, zoals de klanten van de organisaties waarmee wij werken.

In de regio zuidelijk Afrika zijn wat lichtpuntjes te melden.

In Angola lijkt een vredesproces kans te krijgen na de moord op rebellenleider Savimbi in februari 2002. President Mbeki leek in Zuid-Afrika eindelijk wat steun te bieden aan de vele slachtoffers van Aids, maar de huidige Minister van Gezondheid is op zijn zachtst gezegd weinig daadkrachtig. In Zimbabwe is met de presi-

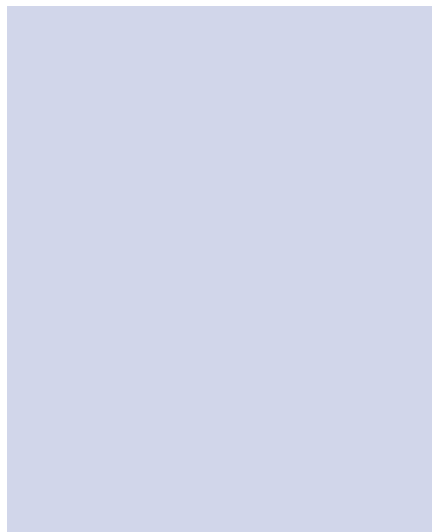

FOTO: PIETER BOERSMA

Peter Hermes

dentsverkiezingen gefraudeerd, is het geweld toegenomen en hebben honger en Aids epidemische vormen aangenomen. Toch zijn er enkele gunstige signalen van toenadering tussen regeringspartij en oppositie, heel voorzichtig nog. De vechtende partijen in de DR Congo praten ook en dat geeft iedere keer een beetje hoop.

Achter de schermen draagt NiZA een bescheiden steentje bij, met name in Angola en Zimbabwe. Het ondersteunen van democratische veranderingen wordt uiteindelijk altijd eenvoudiger als er vrede is in een land.

Peter Hermes

Algemeen Directeur

Hoofdstuk 1

Drie programma's

Inleiding

NiZA verklaart zich in zijn missie solidair met de gewone mensen in zuidelijk Afrika en wil hen ondersteunen om structureel armoede, onrecht en ongelijkheid te bestrijden. Daartoe sluit NiZA zich met drie inhoudelijke programma's aan bij lokale organisaties, de partnerorganisaties. Inmiddels heeft NiZA met meer dan 90 organisaties sterke banden opgebouwd: 45 in het mediaprogramma, 25 in het mensenrechten- en vredesopbouwprogramma, 20 in het economieprogramma. Daarnaast bestaan er ook contacten met een aantal 'losse' organisaties.

De programma's dragen alledrie bij aan democratisering in de regio.

- *Media en Vrijheid van Meningsuiting* is gericht op lokale onafhankelijke media en ondersteunt mediaopleidingen, lokale radio, kleine publicaties en diverse groepen die opkomen voor de vrijheid van meningsuiting.
- *Mensenrechten en Vredesopbouw* richt zich op een meer rechtvaardige en vreedzame samenleving met vredes- en mensenrechteneducatie op gemeenschapsniveau en vreedzame conflicthantering. Tevens bevecht het programma toegang tot recht voor gemarginaliseerde groepen, met name door beleid te beïnvloeden en wetgeving en jurisprudentie af te dwingen die rekening houden met fundamentele mensenrechten en deze beschermen.
- *Economische Ontwikkeling* zet in op ondersteuning van partnerorganisaties in het debat rondom Nepad (een nieuw ontwikkelingsplan voor Afrika), strijdt mee voor schuldenverlichting en stimuleert het maatschappelijk verantwoord ondernemen, zeker als het om Nederlandse bedrijven gaat. Een ander belangrijk aandachtspunt is de conflictgerelateerde handel; de grondstoffencampagne 'Fatal Transactions' is daar een voorbeeld van.

BRONNEN

Om directe steun te verlenen aan die grote hoeveelheid partnerorganisaties ontvangt NiZA financiële middelen uit drie bronnen. In de eerste plaats zijn dat de bijdragen van de donateurs. Ten tweede de bijdrage van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in het kader van de zogenaamde Thematische Medefinanciering.

Van deze instellingssubsidie wordt een klein deel gebruikt om allerlei kleine projecten te bekostigen, zoals publicaties, websites, netwerken, mensen van partnerorganisaties naar Nederland halen, lobby, enzovoort.

De grootste bijdrage komt van de Vereniging voor Personeel Samenwerking met Ontwikkelingslanden (sinds januari 2003 kortweg PSO genoemd) waar NiZA in het kader van de capaciteitsversterking lid van is.

SECTORPLANNEN

De programma's – die elk gericht zijn op een bepaalde sector van de samenleving – hebben met PSO sectorplannen afgesproken. Bij deze sectorplannen staat de versterking van (menselijke) capaciteit bij de partnerorganisaties voorop, of dat nu is door middel van cursussen en stages, uitgestuurde experts, seminars, bijeenkomsten of netwerken.

Het sectorplan Media is in 1999 van start gegaan en ondersteunt bijvoorbeeld de enige school voor journalistiek in Namibië met het verder ontwikkelen van hun curriculum. Ook wordt gewerkt aan de opbouw van een netwerk van trainingsinstituten voor de mediasector (Southern African Media Trainers Network SAMTRAN). NiZA is namelijk van mening dat mensen vaak meer van elkaar leren dan van buitenlandse trainingen. Als de kennis niet lokaal voorhanden is, helpt NiZA natuurlijk wel elders in de wereld expertise te zoeken.

Het sectorplan Mensenrechten treedt midden 2003 in werking. Daarin zal veel geïnvesteerd worden in het versterken van organisaties die zich inzetten voor toegang tot recht en vredesopbouw door middel van beleidsbeïnvloeding, rechtshulpverlening, belangenbehartiging, mensenrechten en vredeseducatie. Het sectorplan Economie is nog in ontwikkeling. De bedoeling van dit plan is de partnerorganisaties in staat te stellen goed voorbereid en als volwaardige gesprekspartner mee te doen aan de grote internationale discussies.

Programma Media en Vrijheid van Meningsuiting

Onafhankelijke media kunnen bijdragen aan democratie. Maar daarvoor moeten ze wel de kans krijgen (vrijheid van meningsuiting), de nodige kwaliteit hebben (opgedaan via trainingen) en voldoende mensen kunnen bereiken (bijvoorbeeld via laagdrempelige publicaties, radio en video). Dat zijn ook de terreinen waarop de 45 partnerorganisaties in het programma Media en Vrijheid van Meningsuiting zich begeven.

In 2002 heeft NiZA met hulp van PSO iets meer dan 2,5 miljoen euro aan ongeveer 200 projecten van 40 mediaorganisaties bijgedragen. De uitvoerende staf bij NiZA is gegroeid van vier naar zes personen, dankzij een extra subsidie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze subsidie wordt vanaf 2003 omgezet in een bijdrage in het kader van de Thematische Medefinanciering.

Het mediaprogramma werd in 2002 zeer gunstig geëvalueerd in een *Mid Term review* in samenwerking met PSO en een twintigtal partnerorganisaties. Het rapport van deze evaluatie loofde vooral het nieuwe element van netwerkarakter van het programma. Ook de verhouding tussen NiZA en de partnerorganisaties werd als zeer positief beschouwd.

Natuurlijk valt er nog heel wat te verbeteren. Inmiddels wordt hard gewerkt aan meerjarenafspraken met partners voor hun organisatieversterking en het langere termijnbeleid. In samenwerking met PSO wordt ook onderzocht hoe al te belemmerende regels kunnen worden weggenomen en procedures kunnen worden versneld. De belangrijkste motor voor dit alles is een serie workshops (m.m.v. bureau Context) voor partnerorganisaties en NiZA, gericht op een effectievere ondersteuning van partnerorganisaties op management- en organisatiegebied.

STRIJD VOOR VRIJHEID VAN MENINGSUITING

In Zimbabwe vonden in 2002 zeer ernstige mensenrechtenschendingen plaats, ook op het gebied van de vrijheid van meningsuiting. NiZA ondersteunde vooral MISA (Media Institute of Southern Africa) Zimbabwe, het Media Monitoring Project Zimbabwe (MMPZ) en NCA (National Constitutional Assembly). Hét grote probleem in Zimbabwe was in 2002 de presidentsverkiezing. Vandaar dat rond deze verkiezingen, maar ook daarna,

hard gewerkt is aan ondersteuning van de Zimbabwaanse media om op adequate wijze informatie te verstrekken aan de bevolking. Dat is maar ten dele gelukt. De repressie van de kant van de regering neemt in 2002 namelijk alleen maar toe. Radiozenders zijn verboden (Capital Radio) of zelfs opgeblazen (Voice of the People). Journalisten is door alle mogelijke pesterijen het werk onmogelijk gemaakt, tot doodsb bedreigingen aan toe. Met steun van NiZA wist MISA juristen te mobiliseren om voorlichting te geven aan journalisten over hun rechten, en een verdedigingsfonds op te bouwen voor journalisten. MMPZ kon op systematische manier de hele wereld (o.a. op hun website) laten weten hoe vooral de staatsmedia gebruikt worden voor openlijke propaganda voor de regeringspartij ZANU-PF. Met hulp van NiZA zijn medewerkers van MMPZ geschoold in het zo objectief mogelijk weergeven van de vele schendingen van de meest elementaire kwaliteitscriteria door de media. NCA kon met hulp van NiZA 130 publieke bijeenkomsten organiseren door het hele land om mensen op hun grondwettelijke rechten te wijzen. In totaal zijn meer dan 10.000 mensen bereikt.

Ook in Swaziland worden de rechten van de media dagelijks geschonden. NiZA heeft MISA Swaziland ondersteund om voor-

Much Musamba, uitgever Daily News

FOTO: MARIEKE VAN TWILLERT

FOTO: NICOLE SEEGERS

lichting te geven en acties voor te bereiden met betrekking tot de mediawetten in het land.

In Zuid-Afrika pleitte vooral FXI (Freedom of eXpression Institute) met steun van NiZA voor een nieuwe en betere wetgeving voor toegang tot informatie. FXI produceerde een handboek en organiseerde diverse workshops. Zo zijn via een rechtshulporganisatie (partner in het mensenrechtenprogramma van NiZA) kleine lokale gemeenschappen ondersteund bij het aanvragen van zendvergunningen.

Tenslotte zijn veel projecten uitgevoerd met MISA (regionaal), NiZA's belangrijkste partner op dit gebied omdat zij in elf verschillende landen opereren.

Voor de tweede keer is de Manyaraprijs voor onderzoeksjournalistiek uitgereikt, dit jaar aan de Zimbabwaanse journalist Conrad Nyamutata, die inmiddels een jaar studeert in Londen met de gewonnen beurs. Nyamutata ontrafelde in zijn krant, de Daily News, de aanslagen die eind 2000 op de oppositiepartij MDC zijn gepleegd. De Nederlandse journalist Kees Schaeleman was één van de juryleden.

In 2002 is een nieuw project gestart, waarbij twee consultants (een Nederlander en een Zuid-Afrikaanse) de zogenaamde *action alerts* tegen het licht hebben gehouden. Daaruit bleek dat weliswaar veel informatie wordt verspreid over journalisten 'onder vuur', maar dat er daarna vaak weinig gebeurt. Inmiddels is er een samenwerkingsverband aan het ontstaan tussen MISA in zuidelijk Afrika, NiZA en de Nederlandse Vereniging van Journalisten (Reporters Respond) om ook daadwerkelijk in de ergste gevallen tot actie over te gaan, variërend van diplomatieke druk tot geldelijke ondersteuning.

TRAINING EN RESEARCH

NiZA steunde in 2002 de oprichting van SAIMED (Southern African Institute for Media Development) als trainingsorganisatie voor management in de media. Ook probeert SAIMED bepaalde innovaties van de grond te krijgen, zoals publicaties in Afrikaanse talen. In 2002 is een conferentie over een publicatie in het Tswana ondersteund en is een businessplan opgesteld voor een publicatie in die taal in Botswana ('Mokgosi'). Inmiddels verschijnt de krant wekelijks.

Samen met het Institute for the Advancement of Journalism (IAJ) is de grote expositie 'Familieverhalen uit Zuid-Afrika' in het KIT Tropenmuseum begeleid met uitwisseling van Zuid-Afrikaanse journalisten naar Nederland, die in het kader van het project 'De kijker bekeken' op hun beurt over Nederland berichtten. Inmiddels heeft dit geresulteerd in een trainingshandleiding voor buitenlandcorrespondenten in Zuid-Afrika. IAJ geeft vervolgcursussen. Ook onderzoeksjournalistiek wordt door IAJ verder ontwikkeld, wat uiteindelijk moet leiden tot een virtueel netwerk van onderzoeksjournalisten in de regio.

Naast een aantal eigen cursussen ondersteunde NSJ (regionale trainingsorganisatie uit Maputo, Mozambique) het secretariaat van SAMTRAN - een regionaal netwerk van mediatrainers en ook een partnerorganisatie van NiZA. Rhodes University (Zuid-Afrika) bood onderdak aan Highway Africa, een jaarlijkse ontmoeting over ICT in Afrika.

Nationale opleidingsorganisaties in Zambia (Zamcom), Namibië (Polytechnic en College of the Arts), Zuid-Afrika (Pentech) en Zimbabwe (Zimworld) hebben diverse trainingsprojecten met

hulp van NiZA uitgevoerd, waaronder cameratechniek voor televisie, internet, studentenuitwisseling, journalistieke ethiek en digitale fotografie. vaak in samenwerking met zusterinstituten. NiZA verwacht hiermee ook de samenhang in de opleidingen voor journalistiek te bevorderen.

BROADCASTING

De tien bestaande partners in deze unit werden in 2002 uitgebreid met een elfde: Radio Maendeleo in Bukavu, DR Congo. Helaas konden diverse partnerorganisaties en NiZA meteen aan de slag om dit radiostation weer open te krijgen, omdat het eind 2002 door de regerende rebellen in Bukavu werd gesloten. Inmiddels heeft via NiZA ook MISA zich over het station ontfermd, evenals de Congolese lobbyorganisatie Journaliste en Danger (JED). De radio heeft nog geen projecten kunnen uitvoeren.

De partnerorganisatie NCRF (koepelorganisatie van community-radio's in Zuid-Afrika) heeft een grote hoeveelheid projecten uitgevoerd. NCRF is buitengewoon actief in het bestoken van de Zuid-Afrikaanse regering ten behoeve van hun achterban als het om belangrijke beslissingen voor de toekomst gaat, zoals het ter beschikking stellen van etherfrequenties en het afdwingen van gedragscodes. Daarnaast ondersteunt NCRF haar leden daadwerkelijk met steun van NiZA op managementgebied en financiële bedrijfsvoering binnen de diverse radiostations. Ook partners IAJ, Workers World, Bush Radio, Vuleka (allen Zuid-Afrika), Voice of the People (Zimbabwe), Radio Pax (Mozambique) en Radio Ecclesia (Angola) voerden regelmatig trainingsprojecten uit. Bij Voice of the People mocht dit niet baten; hun gebouw werd op een nacht opgeblazen, en ze konden van voren af aan beginnen.

FOTO: PIETER BOERSMA

Het grote project om Radio Ecclesia uit te breiden met in totaal zestien provinciale radiostations in Angola is in volle gang; inmiddels zijn er vier geïnstalleerd. NiZA verzorgt hiervoor de training en diverse benodigde studies. In een samenwerkingsverband met diverse andere donoren (waaronder Trocaire uit Ierland en de Nederlandse ambassade) worden de fondsen door Ecclesia verworven om de apparatuur en projectkosten te financieren. NiZA ondersteunt deze fondswerving wel, maar beperkt zichzelf tot het onderdeel capaciteitsversterking. In de toekomst wil NiZA dit model steeds vaker in samenwerking met andere partners in praktijk brengen (donorcoördinatie).

De broadcastingunit is in 2002 uitgebreid met een aantal nieuwe partnerorganisaties op het gebied van film, documentaires en video. SACOD is een regionale koepelorganisatie met leden in alle landen van zuidelijk Afrika. De SACOD-leden produceren en distribueren documentaires en films voor ontwikkelings-

doeleinden. Een andere nieuwe partner is Steps for the Future in Kaapstad, een kleine filmproducent.

Door toevoeging van deze partners in de broadcastingunit worden naast radio nu ook de audiovisuele media erkend als belangrijk instrument voor de ontwikkeling van vrije media in Afrika.

PUBLISHING

Belangrijkste doelstelling hier is het toegang bieden tot de media aan met name plattelandsgroepen die verstoken blijven van informatie. Dat geldt overigens nog steeds voor meer dan 60% van de bevolking in zuidelijk Afrika.

Ook in dit onderdeel van het mediaprogramma werkt NiZA samen met elf partnerorganisaties in Angola, Namibië, Zuid-Afrika, Zimbabwe, Mozambique en Malawi. Groepen vrouwen zijn getraind in het opzetten van hun eigen communicatiemiddelen, er is gewerkt aan de opbouw van *media access centers*, lokale krantjes zijn ondersteund met trainingen en er is een website gebouwd voor homo's en lesbiënnes als voorbeeldproject voor het gebruik van nieuwe media door achtergestelde, gediscrimineerde *communities*: 'Behind the Mask'.

Veel aandacht is besteed aan het versterken van lokale groepen in Zimbabwe en Angola via *community publishing*: een integrale manier van training, alfabetisering, eigen onderzoek, lokale

leiderschapsvorming en publicaties van vooral plattelands-gemeenschappen. De Zimbabwaanse organisatie ACPDT bouwt met NiZA's steun gestaag verder aan de overdracht van haar uitgebreide kennis op dit gebied aan andere groepen in eigen land en in de regio.

VOORUITBLIK OP 2003

2003 is voor het mediaprogramma het jaar van de 'consolidatie': allereerst zullen de programmamedewerkers elk een groep partners geheel onder hun hoede krijgen, waardoor de dienstverlening aan de partnerorganisaties sterk verbeterd kan worden. Daarbij wordt gestreefd naar langere termijn afspraken met partnerorganisaties met behulp van een aantal trainingen. Tenslotte zal met de partnerorganisaties een betere systematiek worden ontwikkeld om de effecten van de door NiZA gefinancierde programma's op de langere termijn te gaan onderzoeken: *monitoring on outcome*.

Het netwerkarakter van het programma wordt tegelijkertijd versterkt: allereerst door verdere ondersteuning aan netwerken in de regio: MISA, SAMTRAN, het Partners Network voor Community Radio, het Funders Forum, SACOD (voor film en video).

Verder zal het mediaprogramma de netwerken met Nederland verstevigen: scholenbanden tussen scholen voor journalistiek daar en hier en een netwerk van journalisten in Nederland die vakbroeders in nood ondersteunen.

Tenslotte zal het publiek in kennis worden gesteld van de zaken, die op mediagebied belangrijk zijn in zuidelijk Afrika: de tentoonstelling 'Kwere Kwere/Journeys into Strangeness' (over vreemdelingenhaat), de indaba 'HivHopXChange South Africa Freestyle Battle' (voorlichting over Aids en hiv), een community radiodebat in de Balie en scholenbijeenkomsten met studenten journalistiek.

FOTO: MARNIA DE BRUIJNE

Verkiezingen in Zimbabwe

Programma Mensenrechten en Vredesopbouw

Het NiZA programma Mensenrechten en Vredesopbouw vloeit direct voort uit de geschiedenis van NiZA en haar voorgangers: de Anti-Apartheids Beweging Nederland, Komitee Zuidelijk Afrika en de Eduardo Mondlane Stichting. Deze organisaties onderhielden van oudsher contacten met individuen, groeperingen en bewegingen die op politiek niveau ijverden voor de verbetering van de mensenrechtensituatie in de regio. Het programma houdt zich -in dit beginstadium nog in wisselende mate- bezig met drie activiteiten die tevens de hoofdactiviteiten vormen van NiZA als organisatie: versterking van de zuidelijke partners, ondersteuning van de partners door lobby in Nederland en Europa en diverse activiteiten om een breder publiek bekend te maken met de situatie in zuidelijk Afrika.

NAAR EEN VREEDZAME EN RECHTVAARDIGE SAMENLEVING

De centrale doelstelling van het programma Mensenrechten en Vredesopbouw is om gewone mensen in zuidelijk Afrika te ondersteunen in hun mogelijkheden om een vreedzame en rechtvaardige samenleving tot stand te brengen. Daartoe richt het programma zich op een drietal thema's: toegang tot recht door middel van advocacy en lobby bij beleidsmakers (*advocating access to justice*), toegang tot recht door middel van individuele rechtshulp en proefprocessen (*delivering access to justice*) en vredesopbouw op gemeenschapsniveau door middel van bewustwordingsactiviteiten, bemiddeling en andere 'informele' methoden van conflicthantering. Deze thema's worden hieronder kort toegelicht.

Om deze doelstelling te bereiken ondersteunt NiZA maatschappelijke organisaties, zoals *community based organisations* (CBO's) en niet-gouvernementele organisaties (NGO's) die op deze terreinen werkzaam zijn. Daarnaast ondersteunt NiZA het werk van partnerorganisaties door met en voor hen te lobbyen in Nederland en Europa voor kwesties die zij aanbrengen en door het Nederlandse publiek daarover te informeren (bewustwording).

THEMA'S

Zuidelijk Afrika wordt in toenemende mate gekenmerkt door marginalisering, uitsluiting en verarming van grote groepen mensen. De afwezigheid van effectieve politieke oppositie duwt

maatschappelijke organisaties in de regio steeds meer naar voren in de sociale en politieke strijd voor mensenrechten en sociale gerechtigheid. NiZA is partnerschappen aangegaan met organisaties die door middel van *advocacy* en lobby toegang tot recht willen bewerkstelligen (*advocating access to justice*).

De kloof tussen degenen wiens rechten geschonden worden en de beschikbare juridische expertise om deze schendingen via de rechtspraak aan te vechten wordt langzaam kleiner. Dit komt niet alleen door de inspanningen van juristen, maar ook doordat *community-based* organisaties en *paralegals* die zich bezighouden met rechtshulpverlening, steeds belangrijker worden voor een betere toegang tot het recht (*delivering access to justice*).

Daarnaast is het nodig om de capaciteit van gemeenschappen te versterken om met conflicten om te gaan. Vredesopbouw is een essentieel instrument om spanningen en conflicten – waar mogelijk – uit te vechten zonder geweld en op een wijze die de kansen vergroot op duurzame, gelijkwaardige en rechtvaardige ontwikkeling op basis van democratische participatie en respect voor mensenrechten.

Joke Hartmans (midden) bij Body for Refugee

FOTO: NiZA

Mozambique Conferentie 2002

“Onafhankelijkheid bestaat bij ons niet”

Op 1 februari 2002 organiseerde NiZA een conferentie onder de titel ‘Belemmeringen en Perspectieven voor de Democratie in Mozambique’. Zes gasten uit Mozambique discussieerden met ruim honderd deelnemers uit binnen- en buitenland. Drie van de gasten hebben in hun werk direct te maken met het versterken van participatieve democratie en decentralisering van beslissingsbevoegdheid, twee werken in organisaties die zich bezig houden met mensenrechten en een gast werkt als journalist in Mozambique.

Zorgwekkend

Uit onderzoek in het land zelf blijkt dat de democratische ontwikkeling, ingezet met de verkiezingen in 1994, niet zo gladjes verloopt als veel buitenlandse donoren wel denken. Er is sprake van mensenrechtenschendingen, corruptie op hoog niveau, politieke moorden. Ook de sociaal-economische situatie is zorgwekkend. Ondanks hoge groeicijfers merkt het merendeel van de bevolking geen verbetering in de levensstandaard. De regionale ongelijkheid neemt toe, waarbij de omgeving van Maputo in hoog tempo wordt geïndustrialiseerd terwijl de rest van het land achterblijft. Dit alles leidt tot spanningen die makkelijk politiek kunnen worden uitgebuit.

Op grond van deze ontwikkelingen vroeg NiZA zich af wat noordelijke NGO's en regeringen kunnen doen om spanningen

FOTO: SANNA JANSSEN

Alice Mabota, directeur Mozambikaanse Mensenrechten Liga te gast op conferentie

in een land vroegtijdig te signaleren en daarop in te spelen op een manier die conflicten kan voorkomen. Ten behoeve van de conferentie werd deze problematiek in twee delen opgesplitst:

- 1 Hoe gaat het met het politieke decentraliseringproces?
- 2 Wat is de rol van de *civil society* inclusief de media bij het versterken van de democratie?

Wereldbank-concepten

Victor Igreja stelde in zijn inleiding een aantal schrijnende wantoestanden in Mozambique aan de kaak: de corruptie in hoge kringen van de samenleving, de

enorme armoede waar de meerderheid van het volk onder lijdt en het falen van de regeringspartij, Frelimo, om deze problemen aan te pakken. Hij bekritiseerde de invoering van de democratie naar westers model begin jaren negentig. “Zaten wij, Mozambikanen, nu echt te wachten op de Wereldbank-concepten voor onze economie en het meerpartijensysteem voor onze democratie? Of is de besluitvorming over ons land simpelweg overgeplaatst van Moskou naar Washington en Parijs?”

Gepolitiseerd

Ondertussen blijft de *civil society* nog steeds zwak. Igreja plaatste deze constatering in de context van een land waar alle instituties, zelfs de kerken, gepolitiseerd zijn. Het komt erop neer dat een onafhankelijke organisatie praktisch gedwongen wordt zich aan de heersende partij te liëren om een overlevingskans te hebben. Maar dat betekent weer dat ze geen stem kan zijn van diegenen die systematisch uit het centrum van de macht gehouden worden.

Hier ligt volgens Igreja een duidelijke rol voor internationale steun. “Lever de middelen aan organisaties zodat ze de kans krijgen zich onafhankelijk te ontwikkelen. Daarbij is een kritische blik belangrijk: ook NGO's zijn niet immuun voor corruptie of mismanagement. Daarom juist is capaciteitsontwikkeling van groot belang.”

SELECTIE VAN PARTNERORGANISATIES

In 2002 is hard gewerkt aan de ontwikkeling van een sectorplan Mensenrechten en Vredesopbouw. In 2001 waren de uitgangspunten van het sectorplan al vastgesteld, waaronder de zes landen waar het sectorplan zich in eerste instantie op zal richten (Angola, Malawi, Mozambique, Zambia, Zimbabwe en Zuid-Afrika) en de criteria voor partnerkeuze. In 2002 lag de nadruk op de selectie van partnerorganisaties die samen met NiZA het sectorplan willen en kunnen ontwikkelen om het daarna in de komende twee jaren uit te voeren.

Als onderdeel van dit selectieproces hebben consultants en programmamedewerkers in 2002 met meer dan 70 organisaties in zuidelijk Afrika gesprekken gevoerd. Bij de selectie van de partnerorganisaties hebben de volgende criteria een rol gespeeld: de mate waarin de organisatie *community based* is, het lobbypotentieel, de plaats en rol van de organisatie in bredere netwerken, de financiële zekerheid, de politieke onafhankelijkheid en het vermogen tot capaciteitsversterking. Cruciaal is dat deze partners (potentieel) de capaciteit hebben om op verschillende niveaus verandering teweeg te brengen in de situatie van de armen en gemarginaliseerde groepen in zuidelijk Afrika.

FOTO: HANNEKE DE VRIES

Uiteindelijk zijn 24 organisaties geselecteerd waarmee NiZA een langdurig partnerschap wil aangaan. De partners zijn onder andere basisorganisaties, belangenorganisaties en netwerken. Zij werken op uiteenlopende terreinen, zoals rechtshulpverlening, beleidsbeïnvloeding, capaciteitsversterking van lidorganisaties, bewustwording op het gebied van mensenrechten, vrouwenrechten en vredesopbouw, participatieve democratie op lokaal niveau, reïntegratie van oud-strijders en ontwapening van de burgerbevolking.

Met deze partners zal begin 2003 een consultatiebijeenkomst plaatsvinden waar zij hun input kunnen geven op het sectorplan. Nadat het plan is vastgesteld, zal het ter financiering worden voorgelegd aan PSO. Dit hele proces wordt uitgevoerd met substantiële financiële ondersteuning van PSO (naast financiering uit NiZA's eigen fondsen).

CONFERENTIES

Begin februari organiseerde het programma Mensenrechten en Vredesopbouw de conferentie 'Belemmeringen en Perspectieven voor de Democratie in Mozambique'. Een kort inhoudelijk verslag van deze conferentie is elders in dit jaarverslag opgenomen. Daarnaast is een bijdrage geleverd aan het debat in de Balie over de post-verkiezingssituatie in Zimbabwe. Dit debat werd eind maart 2002 in het kader van Zimbabwe Watch georganiseerd. Hierover meer in hoofdstuk 2 van dit jaarverslag.

VOORUITBLIK OP 2003

In 2003 legt NiZA het sectorplan Mensenrechten en Vredesopbouw ter financiering voor aan PSO. Naar verwachting zal de uitvoering van het sectorplan halverwege 2003 van start gaan. Ook wordt een bijdrage geleverd aan het NCDO/NiZA-debat over vrouwen en vredesopbouw (eind 2003) en aan algemene publieksactiviteiten van NiZA, zoals het Levend Jaarboek en de Afrikadag van de Evert Vermeer Stichting.

Tenslotte zal het programma Mensenrechten en Vredesopbouw haar communicatiebeleid verder uitwerken om de lobby en bewustwordingsactiviteiten nog beter aan te laten sluiten op de problematiek waar onze partners mee worden geconfronteerd.

Coordinating Body of Refugee Communities (CBRC)

CBRC is een koepelorganisatie van vluchtelingengemeenschappen die zich inzet voor de belangen van vluchtelingen in Zuid-Afrika. Het is een zelfhulporganisatie die vluchtelingen de mogelijkheid wil geven om invloed uit te oefenen op beleidsvorming en de toepassing van regelgeving die hun rechtspositie bepaalt, bijvoorbeeld op het gebied van verblijfs-titels en werkvergunningen. In het huidige Zuid-Afrika worden vluchtelingen steeds meer rechten ontnomen waardoor zij steeds verder gemarginaliseerd raken. Discriminatie en geweld tegen vreemdelingen nemen toe, zowel van de kant van de autoriteiten als van het publiek. CBRC onderneemt hier actie tegen o.a. als deelnemer in de nationale 'Roll back xenophobia' campagne tegen vreemdelingenhaat.

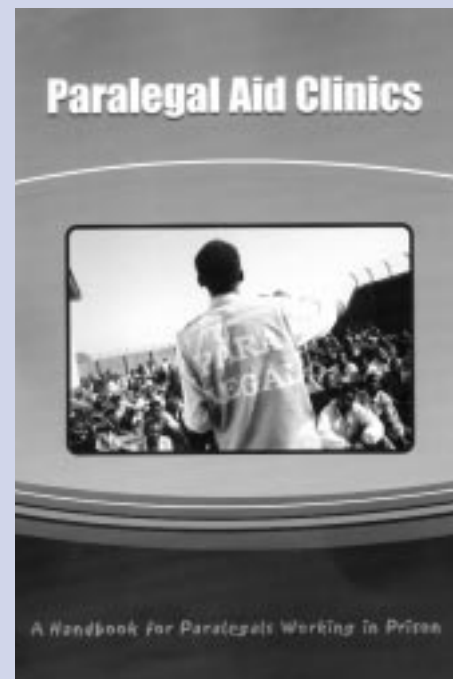
FOTO: MAAIKE BLOM

Zimbabwe Liberators Platform (ZLP)

ZLP is een organisatie van voormalige vrijheidsstrijders en oorlogsveteranen in Zimbabwe (de echte *war veterans*) die zich bezighoudt met vredesopbouw en goed bestuur. ZLP promoot een waarheidsgetrouwe historische weergave van de vrijheidsstrijd en grijpt terug op de oorspronkelijke waarden van die strijd om de huidige crisis in Zimbabwe, die in stand wordt gehouden in naam van de *war veterans*, aan te vechten. ZLP zet zich in voor goed bestuur, transparantie, respect voor de beginselen van de rechtstaat en voor de fundamentele rechten van de mens, tolerantie van verscheidenheid, vrije verkiezingen en het bevorderen van heldere besluitvorming. Belangrijke instrumenten: publiekscampagnes, voorlichtingsactiviteiten, beleidsbeïnvloeding via lobbycampagnes en stille diplomatie.

Malawi Centre for Advice, Research and Education on Rights (CARER)

CARER is een mensenrechtenorganisatie die zich ten doel stelt de basisrechten, zoals vastgelegd in de grondwet van Malawi, van met name achtergestelde en kwetsbare groepen te promoten en te

Handboek Malawi CARER voor training van paralegals

beschermen. CARER geeft juridisch advies, biedt sociale rechtshulpverlening en zet zich in voor gevangenisvorming, verricht onderzoek en houdt toezicht op de handhaving van mensenrechten. De organisatie traint door het hele land *paralegals* in het recht en in geschilbeslechting. De *paralegals* (eventueel ondersteund door juristen) nemen zaken in behandeling over bijvoorbeeld oneerlijke arbeidspraktijken en economische exploitatie, geschillen rond land, kindermishandeling, seksueel geweld, het ontnemen van eigendom bij erfenissen, alimentatie en politiegeweld.

Programma Economische Ontwikkeling

In 2002 heeft het NiZA programma Economische Ontwikkeling zijn eerder gestelde doelen kritisch onder de loep genomen.

Sinds 2001 lag de nadruk van het programma vooral op capaciteitsontwikkeling van organisaties die zich bezig houden met *community based tourism*. Halverwege het jaar 2002 wordt steeds duidelijker dat deze activiteit zeker zinvol is, maar feitelijk teveel afwijkt van het meer op lobby en politieke beïnvloeding gebaseerde werk van NiZA. In goed overleg is besloten de reeds gestarte activiteiten over te dragen aan een collega-organisatie en vervolgens over te gaan tot een herdefiniëring van de doelen van het programma.

DOELEN

In het Beleidsplan 2003-2006 staan de (deels) nieuwe doelen van het programma Economische Ontwikkeling:

- *Nepad*. Dit is een door Afrikaanse leiders zelf ontwikkeld initiatief voor armoedebestrijding. Volgens NiZA heeft dit initiatief alleen kans van slagen als het breed gedragen wordt door de bevolking van de betreffende landen. NiZA wil zich daarom vooral richten op het bevorderen van de discussie en beïnvloeding vanuit de samenleving over Nepad, zowel in het Noorden als in het Zuiden.

FOTO: MARGRIET COPPE

- *Schulden*. NiZA richt zich vooral op de lobby in het Noorden voor kwijtschelding van bilaterale schulden van de armste landen in zuidelijk Afrika en daarnaast op 'reparatie' van schulden die aan de apartheid gerelateerd zijn.
- *Handel*. Eerlijke en rechtvaardige handelsrelaties tussen de landen in zuidelijk Afrika en de Europese Unie zijn van groot belang voor de ontwikkeling van de regio. NiZA zal daartoe, samen met partners, hoofdzakelijk lobby voeren bij de EU en haar lidstaten.
- *Conflicthandel*. NiZA zal zich inzetten om conflictgerelateerde handel voortdurend aan de kaak te stellen en te bestrijden (zie ook het kader over Fatal Transactions).
- *Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen*. Deze manier van zaken doen in zuidelijk Afrika kan een belangrijke bijdrage leveren aan de armoedebestrijding en om tot een rechtvaardige economische ontwikkeling te komen.

ACTIVITEITEN 2002

De tweede helft van het jaar is besteed aan de vormgeving van de nieuwe doelen. Na een uitgebreide *deskresearch* is de basis gelegd voor de meer praktische uitwerking van het programma in de eerste helft van 2003.

Daarnaast is deelgenomen aan diverse conferenties rondom het thema 'schulden' via het NiZA-lidmaatschap van Eurodad. Ook is de laatste hand gelegd aan een forse publicatie over dit thema, die inmiddels is verschenen.

Tenslotte is hard gewerkt aan de voorbereiding van een drietal conferenties rondom Nepad, schulden en apartheidsgelateerde schulden, in samenwerking met NCDO en Jubilee Nederland. De bijeenkomsten hebben begin 2003 plaatsgevonden en waren uiterst succesvol.

VOORUITBLIK 2003

In 2003 zal de basis gelegd worden voor een of meer sectorprogramma's rondom de al genoemde thema's. NiZA streeft ernaar om in ieder geval de tweede helft van 2003 te starten met een sectorprogramma Nepad en/of Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Daarnaast zullen meer projectgerichte activiteiten plaatsvinden rondom de thema's schulden en handel.

Fatal Transactions

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

De verkoop van grondstoffen blijft een lucratieve zaak. Dat geldt zeker voor minder verantwoorde ondernemers. Ook in 2002 konden rebellen én regeringen uit de Democratische Republiek Congo (DRC), Angola en Liberia hun bodemschatten ruilen tegen wapens of de opbrengsten van de verkoop wegzetten op overzeese rekeningen. Zelfs Al Qaeda terroristen bleken West-Afrikaanse diamanten een nuttige investering te vinden.

Fatal Transactions zet zich in voor het beëindigen van handel in grondstoffen waarmee oorlogen worden gefinancierd. Opbrengsten uit diamantmijnen, oliebronnen, tropische bossen en goudmijnen behoren ten goede te komen aan de Afrikaanse bevolking in plaats van het in stand houden van bloedige oorlogen. Regeringen, bedrijven en consumenten dienen zich bewust te zijn van de gevolgen van hun aankopen en investeringen, en daar ook naar te handelen.

Bloeddiamanten

Het Kimberley Proces voor certificering van ruwe diamanten is een eerste stap in de strijd tegen de handel in 'bloed-diamanten'. Fatal Transactions volgt de ontwikkelingen dan ook op de voet. In februari 2002 heeft NiZA in samenwerking met Oxfam International en Europarlementariër Max van den Berg een conferentie georganiseerd over de invoering van het Kimberley Proces in de Europese Unie. Met een groot aantal

politici, wetenschappers, andere NGO's en vertegenwoordigers van verschillende Europese overheden is gesproken over effectieve methodes om te voorkomen dat bloeddiamanten de Europese Unie binnenkomen. Bovendien hebben Afrikaanse landen veel Europese steun nodig om zelf controles op im- en export uit te kunnen voeren.

De internationale NiZA-coördinator van Fatal Transactions woonde de onderhandelingen rond het Kimberley Proces in het Zwitserse Interlaken bij. Ministers uit diamantproducerende en -verhandelende landen zijn het daar eens geworden over een certificeringssysteem voor alle ruwe diamanten. Ze hebben afgesproken dat vanaf 1 januari 2003 diamanten niet meer verhandeld mogen worden, tenzij ze vergezeld gaan van een certificaat dat aangeeft dat ze niet hebben bijgedragen aan een bloedige oorlog in Angola, Sierra Leone of DR Congo. Hiermee is een belangrijk stap vooruit gezet in de strijd tegen conflictdiamanten.

Het systeem is echter nog verre van waterdicht. Nog altijd is men het niet eens over essentiële zaken, zoals de wijze waarop het systeem straks gecontroleerd gaat worden. Fatal Transactions zal dan ook scherp blijven waken over de uitvoering van de controles, en bij misstanden onmiddellijk aan de bel trekken.

Afrikaanse campagne

Een campagne over Afrikaanse oorlogen kan niet bestaan zonder input van Afrikanen zélf. Fatal Transactions heeft in

FOTO: DAANBRANDERPEE

2002 dan ook haar best gedaan de contacten met Afrikaanse organisaties te versterken. Zo werd er mede voor gezorgd dat vertegenwoordigers van organisaties uit Sierra Leone en DR Congo deel konden nemen aan de onderhandelingen in het Kimberley Proces in Zwitserland.

Ook reisde een coördinator van Fatal Transactions in juli naar Kinshasa, DR Congo. Zij bezocht daar een groot aantal Congolese organisaties die zich bezig houden met onderzoek en lobby over de plunderingen van de Congolese natuurlijke rijkdommen. Dit resulteerde in september in de conferentie 'Diamonds, peace and progress in the Democratic Republic of Congo; progress made and work to be done' die in samenwerking met Partnership Africa Canada (PAC) in Brussel werd georganiseerd. Congolese onderzoekers en activisten bespraken tijdens deze bijeenkomst met Europese organisaties en politici hoe Congolese bodemschatten een positieve bijdrage kunnen leveren aan de stabilisering en ontwikkeling van het land.

Hoofdstuk 2

Communicatie en voorlichting

Inleiding

Het levend houden van de belangstelling voor zuidelijk Afrika in Nederland is een van de doelstellingen van NiZA. De communicatieafdeling van NiZA speelt daar een belangrijke rol in met de organisatie van debatten, conferenties, het uitgeven van publicaties, het informeren van de donateurs en het onderhouden van nauwe contacten met de pers.

NiZA zoekt bewust naar originele invalshoeken bij het organiseren van publieksevenementen, naar samenwerking met andere organisaties en zorgt ervoor dat vooral de stem van het zuiden gehoord wordt. Voor elk publieksevenement vraagt NiZA sprekers uit de regio. NiZA biedt sprekers ook de kans om in Nederland lobby te voeren door afspraken met beleidsmakers te maken op het ministerie, bezoeken te regelen aan relevante organisaties en de sprekers in contact te brengen met verschillende media.

DEBAT

Een goed voorbeeld van deze werkwijze is het debat over Zimbabwe op 20 maart 2002 in De Balie in Amsterdam onder leiding van journalist Marnix de Bruijne. Timothy Kondo (voorzitter van de vakbond Zimbabwe Congress of Trade Unions ZCTU), Peter Hermes (directeur NiZA), Chenjerai Hove (Zimbabweaanse schrijver) en Álvaro Pinto Scholtbach (internationaal secretaris PvdA) discussieerden over vragen als: Welke rol kan de internationale gemeenschap spelen om democratie in Zimbabwe te bevorderen en de economie weer te doen opleven? Hoe gaat Nederland om met de verklaring van Zuid-Afrikaanse waarnemers, die stellen dat uitkomst van de verkiezingen rechtmatig is?

De Balie was helemaal uitverkocht. Bezoekers en belangstellenden ontvingen na afloop een debatverslag van journalist Bram Posthumus. De persaandacht was groot en resulteerde in verschillende radio- en televisieoptredens en diverse artikelen in geschreven media. Ook heeft NiZA in deze periode de campagne 'Eerlijke verkiezingen in Zimbabwe' gevoerd, met radiocommercials en advertenties in kranten en bladen.

Op de Afrikadag van de Evert Vermeer Stichting organiseerde NiZA het debat 'Zimbabwe en de onmacht van de internationale

gemeenschap', onder leiding van journalist Wim Bossema. Gasten waren Timothy Kondo, Brian Raftopoulos (Associate Professor Institute Developmentstudies, University Zimbabwe) en PASCALLE Grotenhuis (beleidsmedewerker Zimbabwe bij Buitenlandse Zaken). Ook voor dit debat was de belangstelling groot.

DONATEURS

NiZA heeft een grote achterban: ruim 25.000 mensen steunen NiZA als donateur. Zij ontvangen vier maal per jaar de nieuwsbrief *NiZA Informatie*. Het feit dat zoveel mensen achter NiZA staan is een duidelijk signaal dat democratisering in zuidelijk Afrika in Nederland leeft, ook tien jaar na de afschaffing van de apartheid. En voor de partnerorganisaties is de steun van donateurs erg belangrijk om door te kunnen gaan met de ontwikkeling van een stabiele samenleving.

DE AFDELING

De communicatieafdeling is in 2002 verder geprofessionaliseerd. NiZA bereikt studenten met de jaarlijkse 'NiZA Scriptieprijs' en een breed publiek met het evenement 'A la Carte Zuidelijk Afrika' in het KIT Tropenmuseum. Ieder debat of conferentie wordt gedegen geëvalueerd. Hierdoor kan NiZA de voorlichtingsactiviteiten beter op elkaar afstemmen, leren van gemaakte fouten en zich nog beter inzetten om Afrika op de kaart te houden.

NiZA in de media

NiZA benadert de Nederlandse media actief als ontwikkelingen in zuidelijk Afrika daar om vragen. Ook vinden journalisten steeds gemakkelijker de weg naar NiZA voor commentaar op actuele ontwikkelingen in zuidelijk Afrika. De contacten met journalisten zijn veelvuldig en professioneel.

NiZA scoort in 2002 goed in de media. De dood van de Angolese rebellenleider Jonas Savimbi haalt het NOS-journaal. Ook rondom de verkiezingen in Zimbabwe komt NiZA geregeld in het nieuws. Directeur Peter Hermes doet in diverse televisiejournaals van de NOS, RTL en 2 Vandaag, verslag van de gebeurtenissen in Zimbabwe, vanaf het dak van het Sheraton hotel in Harare. Ook radioprogramma's zoals het Oog op Morgen voeren hem meermalen op als een van de weinige Nederlandstalige woordvoerders in Zimbabwe op dat moment.

Voor sprekers uit de regio, uitgenodigd voor debatten en conferenties, regelt NiZA ook interviews in verschillende media. Tevens heeft NiZA een reis van twee Nederlandse journalisten naar Zimbabwe gefinancierd om in aanloop naar de verkiezingen artikelen te schrijven.

Aandacht voor persvrijheid in zuidelijk Afrika:

Vice Versa, De Journalist, De Volkskrant, NRC Handelsblad

Aandacht voor conflictdiamanten:

NoordHollands Dagblad, Trouw (tweemaal), Wereldomroep, Vrij Nederland (tweemaal), ANP, Telegraaf (tweemaal), Friesch Dagblad, De Volkskrant, NCRV-radio, Onze Wereld.

Aandacht voor Angola:

NOS journaal, Wereldomroep (driemaal), Vrij Nederland, Hervormd Nederland, Onze Wereld, NRC Handelsblad, Trouw.

Aandacht voor Zimbabwe*:

De Volkskrant, Tros Nieuwsshow, Oog op Morgen (driemaal), Trouw (driemaal), NOS radio (tweemaal), Wereldomroep (vijfmaal), Vararadio, Trouw (driemaal), Business radio (viermaal), Avro-radio, Hivos magazine, RTL Nieuws (driemaal), Vpro radio, NOS-journaal

Voedseltekorten in Zuidelijk Afrika

(tweemaal), Algemeen Dagblad (tweemaal), De Groene Amsterdammer, 2vandaag - Avro, Het Financieel Dagblad, ANP, Netwerk, Ontbijtradio, Amsterdam FM, Spits, Algemeen Doopsgezind weekblad, De Volkskrant (driemaal), OnzeWereld, Radio 1 overig (vijfmaal), Radio 2 overig (tweemaal), Radio Rijnmond.

** Zimbabwe Watch coördinator Wiep Bassie haalt het nieuws tenminste zestien keer en wordt nog vaker genoemd in diverse interviews.*

Aandacht voor Zambia:

Wereldomroep.

Aandacht voor Congo:

ANP, Telegraaf.

Aandacht voor Mozambique:

EO radio, Wereldomroep, Telegraaf, Algemeen Dagblad, De Volkskrant, De Journalist.

Opinieartikelen:

De Volkskrant, Trouw (tweemaal), Vrij Nederland, Algemeen Dagblad, Hervormd Nederland, OnzeWereld (tweemaal), De Volkskrant, Friesch Dagblad, Algemeen Doopsgezind Weekblad.

Overig:

Business Nieuws, diverse programma's op radio 1, diverse (regionale) kranten, Discover South Africa, De Uitkrant, Oneworld.nl Milieudefensie, Lokaal Mundiaal, Radio Noord-Holland, diverse universiteitsbladen, Studentennet, Move your World, Pleasure, Hebbez!, Pauze.nl, diverse buitenlandse media.

Evenementen

A LA CARTE ZUIDELIJK AFRIKA 2002

Op 5 oktober presenteerde NiZA 'A la Carte Zuidelijk Afrika', een groot evenement in het KIT Tropentheater. In de korte documentaire 'Bush Kids' volgen de filmers twee kinderen die hun eigen radioprogramma maken. De filmmakers en een medewerker van Bush Radio waren aanwezig om de vele vragen van het publiek te beantwoorden. Speciale gasten waren Brigitte Mabandla, Ministerie van Cultuur in Zuid-Afrika, Priscilla Jana, ambassadrice Zuid-Afrika en R. Botha, cultureel attaché Zuid-Afrika.

'Waterput of managementtraining?' was de titel van de interactieve talkshow waarbij experts uit zuidelijk Afrika met het publiek discusseerden over de nieuwste trends in ontwikkelings-samenwerking. Is capaciteitsversterking van organisaties in het Zuiden een beter antwoord op de ontwikkelingsproblematiek dan 'het slaan van waterputten'? Speciale gast was de Zuid-Afrikaanse Siraj Jamal, die journalisten in Zuid-Afrika traint in het maken van community radio.

In de KIT-tentoonstelling 'Familieverhalen uit Zuid-Afrika, een groepsportret' maakten bezoekers van 'A la Carte Zuidelijk Afrika' kennis met negen Zuid-Afrikaanse families. Hoe was het om vroeger in Zuid-Afrika te leven? Hoe is het nu? Persoonlijke ervaringen geven een ander beeld dan geschiedenisboeken. Enkele van de familieleden waren aanwezig op 5 oktober om persoonlijke vragen van de bezoekers te beantwoorden.

De workshops tropenfotografie en Mozambikaanse muziek-instrumenten genoten veel belangstelling. Ook de fototentoonstelling 'Ik woon in Zuid-Afrika', was de moeite waard. Centraal stond het werk van twaalf Zuid-Afrikaanse kinderen uit verschillende culturen, met verschillende talen, huidskleur en soms een verschillend geloof, maar wel uit één land.

De Mozambikaanse band Djaaka verzorgde ter afsluiting een zeer swingend optreden. Met speciale percussie uit Mozambique slaagden ze erin het publiek massaal de dansvloer op te krijgen. Een geslaagde afsluiting van een veelzijdige dag.

FOTO: LEE VAN VELZEN

Bush Kids

ZUID-AFRIKA OP TAFEL

NiZA organiseerde in samenwerking met het KIT gedurende een jaar diverse activiteiten gelieerd aan de KIT-tentoonstelling 'Familieverhalen uit Zuid-Afrika' onder de titel 'Zuid-Afrika op Tafel'.

Seeing/Being Seen

Duizenden bezoekers hebben kennis gemaakt met de negen Zuid-Afrikaanse families. Ook na het bezoek aan de tentoonstelling konden ze op de hoogte blijven van het wel en wee van de families. Persoonlijke reacties op actuele gebeurtenissen in Zuid-Afrika zijn te volgen op www.see.org.sa, een website van het Nederlands/Zuid-Afrikaanse journalistenteam *Seeing/Being Seen*. Ter gelegenheid van de tentoonstelling hebben acht Zuid-Afrikaanse journalisten Nederland bezocht. Het themanummer *Seeing/Being Seen* van het blad *Zuidelijk Afrika* was het resultaat.

Indaba's

In het KIT Tropentheater vonden gedurende het jaar *indaba's* (Zulu voor 'ontmoetingen') plaats om de Zuid-Afrikaanse maatschappij verder te verkennen. Op 20 oktober vertoonde NiZA een film en organiseerde een debat over de gevolgen van diamantwinning in zuidelijk Afrika. De tweede indaba was op 8 december en ging over de flitsende 'LoveLife'-campagne, die de Zuid-Afrikaanse jeugd voorlicht over seks en de risico's van hiv en Aids. De kritiek op de 'LoveLife'-campagne is dat zij te veel refereert aan een westerse consumptiestijl. Zuid-Afrikaanse en Nederlandse Aids-activisten gingen daarover met elkaar in gesprek. Voor het jaar 2003 staan nog enkele indaba's gepland, onder andere over vreemdelingenangst en voorlichting via hiphop.

NiZA Scriptieprijs

“Een rijke en uitgebreide stakeholders-analyse rondom een ecotoerismeproject in Zuid-Afrika, die inzicht biedt in de belangen, waarden en visies van traditionele leiders, jongeren, veehouders, traditionele genezers en vissers.” Aldus een enthousiaste jury over de scriptie *Baleni: a Research on Community Based Natural Resource Management in South Africa* van Harold Kolkman. Unaniem wees de jury hem als winnaar aan van de NiZA Scriptieprijs. Kolkman studeerde af aan de Vrije Universiteit Amsterdam, studierichting Cultuur, Organisatie en Management.

Kolkman wint daarmee een onderzoeksbeurs van € 6.000,-. Zijn onderzoeksvoorstel richt zich op de vraag of lokale gemeenschappen daadwerkelijk zullen profiteren van het nieuwe wildpark Great Limpopo. De projectplannen voor dit wildpark, dat zich uitstrekt over het grondgebied van Mozambique, Zimbabwe en

Harold Kolkman met Hans van Mierlo tijdens de uitreiking van de NiZA Scriptieprijs

Zuid-Afrika, betogen dat dit wel zo zal zijn.

Kolkman trekt dat echter in twijfel: “Are the developments we observe really what they seem to be, regarding the fancy websites and glossy brochures, fulfilling African needs at local level, or is history repeating itself? Is Transfrontier Conservation just a form of neo-colonialism, sponsored by the Western Elite, with the intention to restore the Garden of Eden and the Western need for adventure and unspoilt nature?”

Bij de beoordeling van de onderzoeksvoorstellen hanteerde de jury criteria als maatschappelijke relevantie en originaliteit. Daarnaast lette jury nadrukkelijk op een heldere en overtuigende onderzoeksaanpak.

De kwaliteit van de scripties was dit jaar opnieuw erg hoog. In totaal ontving NiZA achttien inzendingen met heel verschillende onderwerpen: goedkope energiezuinige huizen, geweld tegen vrouwen in Tanzania, ideeën en opvattingen over seks en liefde onder jongeren in Zuid-Afrika, gebruik van zonne-energie op scholen en klinieken op het Zuid-Afrikaanse platteland.

FEESTELIJKE UITREIKING

Voor het eerst organiseerde NiZA in 2002 een avondvullende feestelijke uitreiking van de NiZA Scriptieprijs. De ‘Zuidelijk Afrika Avond voor Studenten’ vond plaats op 28 mei in het academiegebouw in Utrecht (in samenwerking met EZA en Fatal Transactions) en was geheel volgeboekt.

In het ‘adviescafé’ beantwoordden acht jonge deskundigen (studenten en ex-studenten met stage- of onderzoekservaring in zuidelijk Afrika) vragen van studenten over stage en uitwisseling. Daarnaast waren medewerkers van NiZA, van het Expertisecentrum Zuidelijk Afrika (EZA) en de NUFFIC beschikbaar voor vragen over beurzen, visa, stage of onderzoek in zuidelijk Afrika. In het ‘Studenten Lagerhuisdebat: Afrika, wie is de baas?’ discussieerden studenten over actuele thema’s in ontwikkelingssamenwerking. De beste debater ging met 100 euro naar huis. In de jury zaten Hans van Mierlo (oud-minister) en Margreet de Lange (directeur Expertisecentrum Zuidelijk Afrika).

FOTO: MARLEEN NOORDEGRAAF

Op 19 september werd officieel de 'knop' omgezet: de vernieuwde website van NiZA was in de lucht.

De inhoud is uitgebreid met meer informatie over de drie NiZA programma's en de voorlichtingsactiviteiten in Nederland. Ook de campagne Fatal Transactions, Zimbabwe Watch en de Stedenband Amsterdam-Beira hebben binnen www.niza.nl hun eigen websites.

De doelstelling van www.niza.nl is tweeledig: informatievoorziening over zuidelijk Afrika en voorlichting over NiZA. Op de website is veel achtergrondinformatie over de landen van zuidelijk Afrika beschikbaar: onder meer 385 publicaties, 600 links naar websites uit en over zuidelijk Afrika en vele overzichtsjijsten van de collectie van BIDOOC (NiZA's Bibliotheek- en Documentatiecentrum). Een documentatiemedewerker zorgt dagelijks voor plaatsing van nieuwe links, rapporten, publicaties en zogenaamde grijze literatuur. Hij voorziet ook de websites van Fatal Transactions en Zimbabwe Watch van de nodige achtergrondinformatie.

NiZA heeft besloten de website een meer centrale rol in de communicatie naar buiten te geven. We streven er naar om beter gebruik te maken van de mogelijkheden van de website, e-mail en internet in het algemeen. Een goed voorbeeld hiervan is de digitale nieuwsbrief MediaNews van het Mediaprogramma. Deze wordt tevens via e-mail onder de aandacht gebracht van ruim 500 abonnees.

Via een nieuw *content management systeem* plaatsen NiZA-medewerkers zelf nieuwsberichten, persberichten en aankondigingen op de site. In 2002 is een website-coördinator aangesteld om zowel de NiZA-voorlichting als de informatievoorziening over zuidelijk Afrika vorm te geven.

Journalisten, onderzoekers, studenten en beleidsmakers weten de weg naar de NiZA-site moeiteloos te vinden. Dat blijkt onder andere uit het aantal bezoekers dat fors is gestegen. Het gemiddeld aantal unieke bezoekers per dag is 130.

Veel nieuws van de website wordt ook geplaatst op enkele andere Nederlandse websites. De belangrijkste hiervan is OneWorld, de

koepsite voor Nederlandse Ontwikkelingssamenwerking-organisaties. Hierdoor bereikt NiZA een zeer groot deel van het Nederlandse publiek dat hart heeft voor de onderwerpen waarmee NiZA zich bezig houdt. Omdat de website in het Engels en Nederlands wordt gemaakt, bereikt NiZA ook nieuwe doelgroepen buiten Nederland.

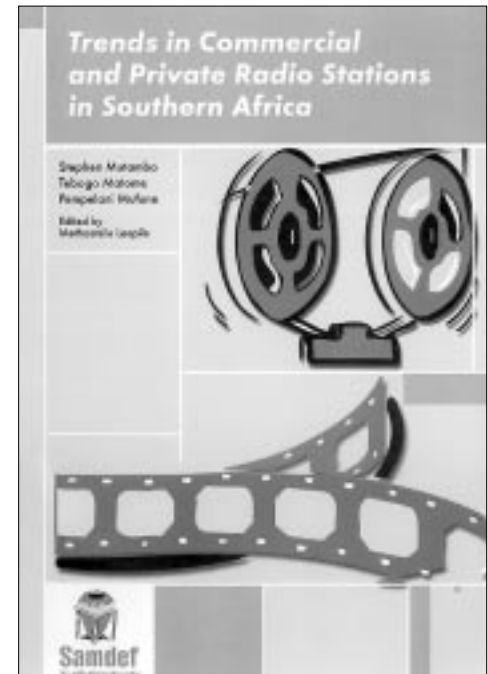
Publicaties

REGULIERE UITGAVEN

- *NiZA Informatie*, kwartaaluitgave voor donateurs en relaties.
- *Nieuwsbrief Amsterdam-Beira*, kwartaaluitgave over de Stedenband.
- *Jaarverslag 2001*, overzicht van projecten en resultaten van NiZA in 2001.
- *Zuidelijk Afrika*, kwartaalmagazine over de regio, samengesteld door een onafhankelijke redactie en uitgegeven door NiZA.
- *ZimWatch Bulletin*, wekelijkse e-mail nieuwsbrief met een verzameling artikelen uit de internationale pers en een korte analyse.
- *MediaNews*, digitale nieuwsbrief met interviews, profielen van NiZA-partners en boekbesprekingen, kwartaaluitgave.

OVERIGE UITGAVEN

- *Nelson Rolihlahla Mandela*. BIDOC-dossier, samengesteld door Gertjan Doeleman.
- *Landhervorming in Zimbabwe*. BIDOC-dossier, samengesteld door Wiep Bassie.
- *Taking over the driver's seat. Media developments in South Africa. Reports on ideas and processes of ownership*. Door Chudi Ukpabi en Inge Ruigrok.
- *Harde valuta in de illegale diamantsector in DR Congo en haar buurlanden*. Onderzoeksrapport. Fatal Transactions.
- *Stopping the blood diamond trade to Europe*. Verslag van de expertmeeting in Brussel, georganiseerd door Fatal Transactions.

- *Rules of Engagement: how business can be a force for peace.* In opdracht van NiZA/Fatal Transactions maakte IPIS een rapport over de relatie tussen diamanthandel en de oorlog in Congo.
- *Constraints and perspectives on democracy in Mozambique.* Door Elma Doleman. Resultaten van de conferentie over de politieke spanningen tussen regering en oppositie in Mozambique.
- *The 2002 presidential elections and civic organisations in Zimbabwe.* Auteur: anoniem. Over de verkiezingen in Zimbabwe en de gevolgen hiervan.
- *Local Governance and Participation.* Door ACPDT. Over het versterken van de lokale overheden in Zimbabwe.

- *So this is Democracy, 2001.* Auteur: Zoë Titus. Schending van de vrijheid van meningsuiting.
- *Trends in Commercial and Private Radio Stations in Southern Africa.* Door: Stephen Mutambo, Tebogo Matome en Pempelani Mufune.
- *SAMDEF Roster of Media and Business Experts.* Lijst van deskundigen, samengesteld door Sheena Mundale, redactie door Methaetsile Mundale.

Zuidelijk Afrika Magazine

Zuidelijk Afrika is de informatieve en kleurrijke uitgave van NiZA en verschijnt vier maal per jaar. In 2002 hebben de nummers allemaal een speciaal thema gekregen, dat actueel is in zuidelijk Afrika en Nederland en aanhaakt op recente gebeurtenissen. Gedegen journalistieke artikelen over de achtergronden, boekbesprekingen en interviews zijn de ingrediënten van het blad.

Het thema van het maartnummer was de crisis in Zimbabwe, belicht van binnenuit. Er zijn nog steeds journalisten en fotografen die naar Zimbabwe gaan, ondanks het verbod van de regering van Mugabe. Zij hebben vanuit Zimbabwe uitgebreid verslag gedaan van de gewelddadige aanloop naar de cruciale presidentsverkiezingen op 9 en 10 maart.

Het zomernummer heeft uitgebreid aandacht besteed aan Angola waar de vrede tot stand is gekomen. Er is weer hoop voor de Angolese bevolking; de regering en de rebellen hebben eindelijk de wapens neergelegd. Reportages en achtergronden over het politieke krachtenveld, de invloed van de vredesbeweging, de rampzalige staat van de economie, de hoop en wanhoop van de bevolking. Met prachtige fotografie.

In het *Seeing/Being Seen* nummer (september 2002) gaven acht Zuid-Afrikaanse journalisten hun persoonlijke kijk op onderwerpen als: Wat vinden Zuid-Afrikanen die in Nederland wonen van de Nederlandse cultuur? Of: wat leert een vergelijking tussen 'zwarte scholen' in Nederland en 'zwarte scholen' in Zuid-Afrika? Directe aanleiding was de tentoonstelling 'Familieverhalen uit Zuid-Afrika' in het Tropenmuseum. "Daar kijken Nederlanders naar het Zuid-Afrikaanse leven", vertelde initiatiefnemer Bart Luirink, correspondent in Johannesburg voor *Zuidelijk Afrika*. "Maar wij willen graag weten wat er gebeurt als Zuid-Afrikanen naar Nederlanders kijken."

Het thema van het winternummer was Nepad, het *New Partnership for Africa's Development*. Nu eens geen westers plan, maar een authentiek Afrikaans initiatief, zo stelde de Zuid-Afrikaanse president Mbeki. Afrika zal zijn bestuur op orde brengen, zo beloofden de Afrikaanse staatshoofden. In ruil hiervoor vragen ze een grote financiële injectie van de rijke landen. Dit nummer bevat ook een interview met Agnes van Ardenne, demissionair staatssecretaris van Ontwikkelingssamenwerking, over de Nederlandse steun voor Nepad.

Bibliotheek- en Documentatiecentrum (BIDOC)

Ook het afgelopen jaar hebben de medewerkers van het BIDOC (het bibliotheek- en documentatiecentrum) het grootste deel van hun tijd en energie besteed aan het verzamelen van schriftelijke en elektronische informatie over zuidelijk Afrika en het doorgeven c.q. toegankelijk maken daarvan voor de NiZA-medewerkers en externe belangstellenden. In de tweede helft van het jaar kwam daar echter een zeer aanzienlijke klus bij: de totale reorganisatie van het boekenbestand.

REORGANISATIE BIBLIOTHEEKBOEKEN

Het NiZA-boekenbestand (in totaal zo'n 5000 titels) was het enige onderdeel van het BIDOC waarvan de collecties van de voormalige anti-apartheidsorganisaties nog niet volledig geïntegreerd waren. In 2002 is een nieuw signatuursysteem voor de boeken ontworpen (een variant van het basisclassificatie-systeem dat in gebruik is bij de meeste Nederlandse bibliotheken, aangepast aan deze specifieke collectie). Daarna is de bibliotheek geheel volgens dit systeem gereorganiseerd en de presentatie van de gehele collectie sterk verbeterd.

Van ongeveer eenderde van de boeken beschikt het BIDOC over twee exemplaren, waarvan een exemplaar uitgeleend kan worden. Ook zijn alle boeken geselecteerd waarvan NiZA meer dan twee exemplaren in huis heeft. Die selectie (in totaal vele honderden boeken) zal in 2003 worden aangeboden aan bibliotheken en documentatiecentra in zuidelijk Afrika en elders. In 2003 zullen alle boeken worden opgenomen in de (Adlib) database.

INFORMATIEVERWERVING EN ONTSLUITING

Ondanks de reorganisatie van de bibliotheek liep de gedetailleerde en actuele ontsluiting van de verzamelde documentatie over zuidelijk Afrika slechts geringe vertraging op. Dankzij de inspanningen van een nieuwe medewerker werd een aanzienlijk deel van het videobestand opgenomen in de database. Ook heeft het BIDOC een belangrijke bijdrage geleverd aan de verbetering van het documentaire gehalte van de NiZA-website.

In zijn algemeenheid geldt dat het verzamelen en aanbieden van elektronische informatie over de regio en de NiZA-thema's ook in 2002 weer sterk is toegenomen. Een ontwikkeling die zich de komende jaren zeker zal voorzetten en een steeds verdere inte-

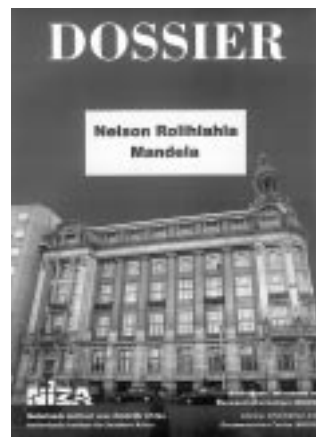
gratie van elektronische en schriftelijke informatieverwerking van BIDOC noodzakelijk maakt.

INFORMATIEVE DIENSTVERLENING

De informatieve dienstverlening voor interne en externe gebruikers ging in 2002 onverminderd voort. De belangrijkste toename zat in de gebruikers van de websites en het verrassend grote aantal uitleningen van video's. De tevredenheid over deze service (gemeten met gebruikersformulieren) blijft constant hoog. In 2001 is gestart met de uitgave van *BIDOC-dossiers*. Dit zijn compilaties van recente artikelen en documenten over een actueel onderwerp, met een uitgebreide bronnenlijst van het documentatiemateriaal dat over het betreffende onderwerp op het BIDOC aanwezig is en een algemeen overzicht van het onderwerp als inleiding. In 2002 zijn nieuwe dossiers verschenen over Nelson Mandela en over de landhervorming in Zimbabwe.

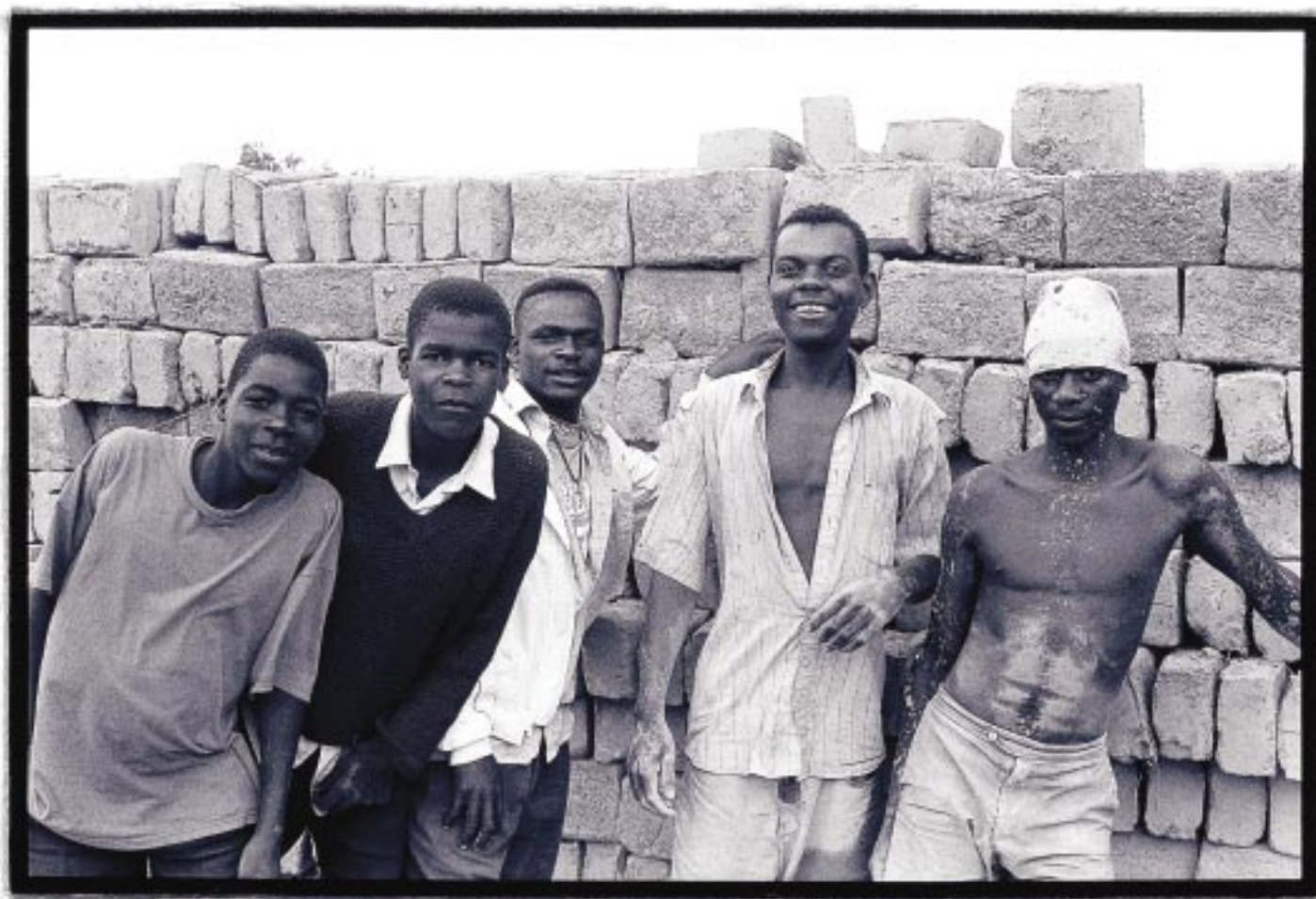
In 2002 zijn slechts geringe vorderingen geboekt m.b.t. de verschillende archiefprojecten, die met name door financieringsproblemen aanzienlijke vertraging opliepen (maar zeker in de pijp zijn blijven).

Tenslotte kon dankzij de verbeterde financiële situatie van NiZA aan het eind van het jaar een nieuwe BIDOC-medewerker in vaste dienst worden aangenomen; voor 2003 is dit eveneens voorzien.

Hoofdstuk 3

Samenwerking

Zimbabwe Watch

Zimbabwe heeft het afgelopen jaar een desastreus jaar beleefd en de vooruitzichten zijn ook niet rooskleurig. Na het voor Mugabe verloren referendum over de grondwet en de nederlaag van zijn partij (ZANU-PF) tijdens de parlementaire verkiezingen in 2000, werd al snel duidelijk dat de verkiezingscampagne voor een nieuwe president in maart 2002 zeer gewelddadig zou worden.

In de maanden voor de presidentsverkiezingen laaide het geweld op. De internationale gemeenschap reageerde hierop met sancties en extra politieke druk om de verkiezingen eerlijk te laten verlopen. Na de presidentsverkiezing – alom gezien als een farce die de internationale rechtsorde op een groot aantal onderdelen bruuskeerde – werden grote delen van het maatschappelijk middenveld nog harder aangepakt.

De huidige situatie is ernstiger dan ooit. Door de steeds restrictievere wetgeving is het voor veel organisaties praktisch onmogelijk om hun werk goed te doen. Grote delen van Zimbabwe zijn afhankelijk van voedselsteun (die overigens vaak slechts uit politieke overwegingen wordt gegeven). Persvrijheid staat slechts in naam nog overeind. Dit geeft Zimbabwe Watch de rechtvaardiging om na 2002 door te gaan met haar activiteiten.

Zimbabwe Watch is een samenwerkingsverband van Nederlandse organisaties die zich ernstige zorgen maken over de situatie in Zimbabwe. De kracht van gezamenlijk optreden heeft in het afgelopen jaar zijn vruchten afgeworpen. Ook de gezamenlijke lobby richting Nederlandse overheid en de Europese Unie is succesvol te noemen. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is tevreden over het optreden van de leden. De samenwerking is dan ook zeer goed te noemen.

PUBLICITEIT

In 2002 hebben de media Zimbabwe Watch goed kunnen vinden. Naast het verstrekken van gedetailleerde informatie over de situatie in Zimbabwe aan journalisten, heeft Zimbabwe Watch voor en tijdens de presidentsverkiezingen in maart een perspakket samengesteld voor journalisten die richting Zimbabwe afreisden om de verkiezingen te verslaan. Ook heeft Zimbabwe Watch journalisten aan nuttige contacten geholpen in Zimbabwe zelf.

In samenwerking met een consultant is een aantal Nederlandse journalisten in staat gesteld om moeilijk te bereiken gebieden op het platteland te bezoeken. Zimbabwe Watch heeft zelf ook in een aantal landelijke dagbladen de kans gekregen om in grotere opinieartikelen haar doelstellingen naar voren te brengen. Niet alleen de schrijvende pers heeft veel aandacht besteed aan Zimbabwe. De coördinator van Zimbabwe Watch heeft ook diverse interviews gegeven in radioprogramma's en in mindere mate in televisieprogramma's. Ook heeft de pers veel aandacht besteed aan het NiZA-debat over Zimbabwe op 20 maart in De Balie (zie ook hoofdstuk 2 van dit jaarverslag).

De digitale *ZimWatch bulletins* (van januari 2002 tot en met september 2002) hadden een groot bereik. De geselecteerde nieuwsberichten zijn voor een groot deel in de regio zelf gebruikt om een beeld te krijgen hoe de media uit de hele wereld over Zimbabwe schrijven. Met name veel NGO's uit Zuid-Afrika en Zimbabwe hadden zich ingeschreven om het bulletin elke week via e-mail te ontvangen. Dit heeft overigens ook geleid tot negatieve artikelen in The Herald en New African.

LOBBYACTIVITEITEN

Zimbabwe Watch is gestart met een lobbyproces bij het Nederlands Ministerie van Buitenlandse Zaken. Na korte tijd bleek dat het Ministerie en Zimbabwe Watch elkaar goed konden vinden in zowel analyse als gemeenschappelijke doelstellingen. Er zijn over en weer adviezen gegeven die uiterst effectief bleken in de lobby richting de Europese Unie. Met name rond de dagen van de verkiezingen werd dagelijks informatie uitgewisseld en de situatie geanalyseerd. In samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft Zimbabwe Watch een aantal van haar doelstellingen bij de Europese Unie (Europese Raad en de Afrika-vergadering van de EU) kunnen verwezenlijken. De lobby is zoveel mogelijk afgestemd op de wensen van de Zimbabwaanse *civil society*. Hoewel dit in de periode na de presidentsverkiezingen moeilijk was, hebben de verschillende leden van Zimbabwe Watch toch intensief contact kunnen onderhouden met dit maatschappelijk middenveld.

Het South Africa-Netherlands Research Programme on Alternatives in Development (SANPAD) subsidieert onderzoek dat door Zuid-Afrikaanse onderzoekers samen met hun collega's aan Nederlandse universiteiten wordt opgezet en uitgevoerd. SANPAD streeft ernaar de onderzoeksvaardigheden te vergroten van onderzoekers uit historisch achtergestelde groepen in Zuid-Afrika, die onder de apartheidregering nauwelijks de kans kregen zich als wetenschapper te kwalificeren.

PROJECTEN

Inmiddels hebben 80 onderzoeksgroepen steun gekregen sinds de start van het programma in 1997. Twaalf projecten zijn beëindigd en hebben een eindrapport ingeleverd. 23 projecten hebben hun laatste betaling gekregen, maar moeten nog rapporteren. De onderwerpen van de projecten variëren sterk. Ze vallen onder de volgende thema's:

- *Nieuwe benadering van economische ontwikkeling*. Sleutelbegrippen: duurzaamheid, leefomstandigheden, gemeenschapsontwikkeling, ondernemerschap, werkgelegenheid, plattelandsontwikkeling.
- *Sociale ontwikkeling voor 'empowerment'*. Sleutelbegrippen: jeugd, vrouwen, kinderen, geweld, familie, Aids, gezondheid, reproductie.
- *Natuurlijke hulpbronnen en het beheer ervan ten behoeve van ontwikkeling*. Sleutelbegrippen: voedselveiligheid, biodiversiteit, milieu, conservering, landbouw.
- *Bestuur ten behoeve van de democratie*. Sleutelbegrippen: democratisering, sociale bewegingen, mensenrechten, conflict management, politiek, beleid.
- *Cultuur, identiteit en een nieuwe samenleving*. Sleutelbegrippen: sociale overgang, transformatie, gender, macht, religie, burgerschap, marginaliteit.

Alle onderzoeken moeten maatschappelijk relevant zijn en het liefst een positieve invloed op het beleid hebben.

CURSUS

De cursus 'Onderzoeksmethodologie', die na een experimentele periode bewerkt is tot een volwaardige cursus, is in 2002 opnieuw

gegeven aan 25 jonge Zuid-Afrikaanse onderzoekers. De cursus zal jaarlijks gegeven worden aan historisch achtergestelde onderzoekers die bij SANPAD-projecten betrokken zijn.

TOEKOMST

De subsidiegever, het Ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking, heeft positief beschikt over de voortzetting van SANPAD. De eerste fase van SANPAD zal eind juni 2003 aflopen. De tweede fase zal ingaan op 1 juli 2003 en doorlopen tot 2008.

Het financiële management van SANPAD als geheel zal van NiZA overgaan naar de Zuid-Afrikaanse organisatie esATI (eastern seaboard Association of Tertiary Institutions), waar de Zuid-Afrikaanse afdeling van SANPAD in de eerste fase ook was ondergebracht.

FOTO: HANNEKE DE VRIES

Stedenband Amsterdam-Beira

Begin 2002 heeft de gemeente Amsterdam besloten om in drie jaar tijd de Stedenband met Beira af te bouwen. Dat betekent ook voor NiZA afbouw van de projecten in het kader van de Stedenband. Maar NiZA keert zich niet af van Beira, integendeel. NiZA heeft samen met organisaties in Beira de afgelopen jaren heel wat kleinere en grotere projecten verwezenlijkt, waardoor een uitgebreid netwerk van contacten is ontstaan.

SAMENWERKING

- Onafhankelijke journalisten zijn door de Stedenband Amsterdam-Beira gesteund in hun streven om hun krachten te bundelen. Inmiddels is AJIS opgericht, een vereniging van onafhankelijke journalisten. AJIS heeft bij het NiZA media-programma onder andere een aanvraag voor een cursus journalistiek ingediend; ook is het contact met Radio Pax gelegd via de Stedenband.
- De Stedenband, ASSERCO (vereniging voor opbouwwerk en partner van mensenrechtenprogramma) en een NiZA-organisatie-deskundige werken gezamenlijk aan een wijkopbouwplan.
- Artsen van het AMC/Lucasziekenhuis in Amsterdam begeleiden medische studenten van de Katholieke Universiteit in Beira tijdens hun stage in het ziekenhuis. Ook zijn er plannen om te helpen bij het opzetten van een kleine kliniek voor chronisch zieken.
- Ook dit jaar organiseerden NiZA, OSA (Ontwikkelingseducatie Stedenbanden Amsterdam) en SAM (Stedenband Amsterdam-Managua) een jongerenuitwisseling tussen scholieren uit Beira, Amsterdam en Managua.

HULP BIJ HERSTEL

Na de overstromingen in het voorjaar van 2001 besloot de gemeente Amsterdam in juni 2002 90.000 euro ter beschikking te stellen. Het geld is bestemd voor herstel en wederopbouw van een aantal scholen en voor broodnodige aanvulling van medicijnen in de gezondheidsposten.

VOORLICHTING

De Stedenband leverde een forse bijdrage aan de grote zuidelijk Afrika Manifestatie 'A la Carte Zuidelijk Afrika' die NiZA samen

met het KIT Tropenmuseum organiseerde.

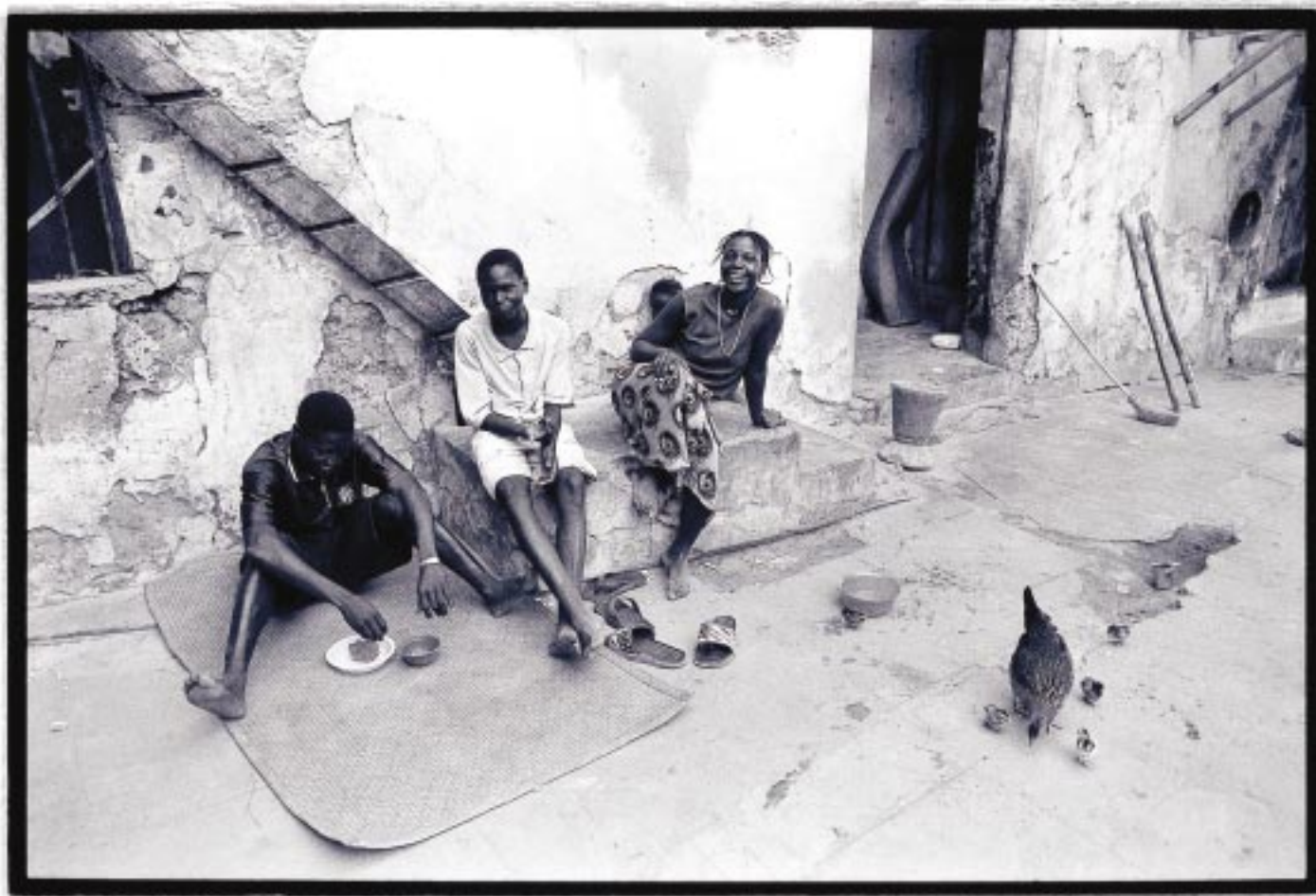
De *Beira Nieuwsbrief* verscheen het afgelopen jaar drie maal. Op de site van NiZA zijn de belangrijkste artikelen te lezen. In 2002 kwam er ook een folder uit over het werk van de Stedenband. In de foto-expositie 'Aardse Paradijzen' vertellen gebruikers van parken in Beira, Amsterdam en Managua met foto's over het belang van het park voor henzelf en voor de stad. De expositie reisde langs verschillende locaties in Amsterdam.

Aardse Paradijzen: het strand van Beira

Hoofdstuk 4

Financieel verslag

Financiële verantwoording

Het jaar 2002 was voor NiZA financieel gezien een bijzonder jaar. NiZA heeft in haar bestaan nog nooit zoveel projectbestedingen gedaan en voorlichtingsactiviteiten kunnen ontplooiën. Dat impliceert onder andere dat de acquisitie en fondsenwerving goed werden ontwikkeld.

Tevens heeft NiZA voor het eerst in zijn bestaan een positief bedrijfsresultaat weten te boeken. And last but not least heeft NiZA een belangrijke subsidie toegekend gekregen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken die de continuïteit van de organisatie voor de komende vier jaar garandeert.

Dit alles betekent wel dat zowel de organisatie alsmede de financiële omvang van NiZA sterk groeit. Volgens het groeiscenario zal zowel de organisatie als de begroting jaarlijks met ongeveer 8% toenemen. De verwachtingen van onze partnerorganisaties

in zuidelijk Afrika nemen ook toe en tevens stellen onze donoren strengere kwaliteitseisen. NiZA moet de verwachting dus wel waarmaken en dat zal leiden tot verdere professionalisering en versterking van de organisatie. Het management van NiZA is zich dit terdege bewust en er zal daarom de komende jaren flink in de organisatie, onze partners en onze medewerkers worden geïnvesteerd om de verwachtingen en eisen waar te maken.

TOELICHTING OP DE FINANCIËLE SITUATIE

NiZA heeft in het jaar 2002 een positief bedrijfsresultaat geboekt van € 25.018. Het is voor het eerst in het bestaan van NiZA dat er een positief financieel resultaat is geboekt. Ook is dit resultaat conform begroting, omdat er € 25.000 gerealiseerd moest worden om de aanstaande verhuiskosten te kunnen financieren. Hiervoor was een reserve in de begroting opgenomen.

Het eigen vermogen is in 2002 toegenomen t.o.v. 2001 en bedraagt per 31 december 2002 € 813.163. Deze toename wordt veroorzaakt door het positieve bedrijfsresultaat.

De financiële situatie van NiZA is in 2002 sterk verbeterd. NiZA heeft in 2002 een nieuwe vierjarige subsidie toegekend gekregen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze subsidie is bedoeld om de toekomstplannen van NiZA te verwezenlijken. Daarvoor is uitbouw van de organisatie nodig en hiervoor heeft het Ministerie een subsidie van € 9.000.000 beschikbaar gesteld. Deze subsidie is enorm belangrijk voor NiZA omdat hiermee financiële zekerheid voor de komende vier jaar is verkregen.

TOELICHTING OP DE BATEN

De baten van NiZA ontstaan door fondsenwerving, subsidies van overheden en anderen, en overige inkomsten. Hierna staat vermeld hoe de baten zich in 2002 hebben ontwikkeld.

FOTO: HANNEKE DE VRIES

FONDSWERVING

In 2002 is NiZA er in geslaagd de fondsinkomsten te laten stijgen. Dit betekent een afwijking van de dalende trend die sedert 1994 is ingezet. De investering die NiZA heeft gedaan door een eigen fondsenwerper aan te stellen in 2002, lijkt een goede keus te zijn. De inkomsten fondswerping bedragen in 2002 € 486.272. Dit betekent een stijging t.o.v. 2001 van € 27.358, hetgeen een procentuele toename is van 6%.

In de begroting 2002 waren de inkomsten fondswerping geraamd op € 499.158, hetgeen betekent dat de realisatie hierop is achtergebleven. Desondanks is NiZA heel tevreden met de recente ontwikkeling omdat de dalende trend omgebogen lijkt te zijn. Het eerste kwartaal 2003 laat tevens weer een stijging zien t.o.v.

het eerste kwartaal 2002, waardoor het vertrouwen groeit dat de stijging van fondsinkomsten zal blijven doorzetten.

De totale kosten fondswerping bedragen in 2002 € 113.841. In 2001 bedroegen de kosten fondswerping nog € 130.388 hetgeen impliceert dat de kosten zijn afgenomen. Dit is een gevolg van ingezet beleid omdat de kosten van 2001 ertoe bijdroegen dat de norm van het Centraal Bureau voor de Fondswerping (CBF) werd overschreden. Deze norm stelt dat de kosten fondswerping over de afgelopen drie jaar niet hoger mogen zijn dan 25%.

De kosten van de fondswerping zijn in 2002 € 9.850 lager uitgevallen dan was begroot. De oorzaak hiervan is gelegen in de lagere verwervingskosten. De dalende kosten fondswerping en de toename van de inkomsten fondswerping betekent dat het percentage kosten fondswerping ten opzichte van de inkomsten is gedaald naar 23,41%. NiZA blijft deze ontwikkeling wel scherp in de gaten houden.

SUBSIDIES OVERHEDEN EN ANDEREN

NiZA heeft in 2002 meer subsidie van overheden en anderen mogen ontvangen dan in 2001.

De toename betreft zowel de projectsubsidies alsmede voorlichtingssubsidies.

De subsidies ter financiering van projecten zijn in 2002 hoger uitgevallen dan aanvankelijk was begroot. Het verschil bedraagt € 2.325.097. De projectsubsidies zijn ook gestegen t.o.v. de realisatie 2001. Het sectorprogramma media heeft in 2002 een projectsubsidie ontvangen van ruim € 2,2 miljoen. Het sectorprogramma mensenrechten heeft een subsidie ontvangen van ruim € 140.000 voor de opbouw van het programma. Verder heeft NiZA een aantal activiteiten uitgevoerd rond de verkiezingen in Zimbabwe waarvoor externe financiering is verkregen in de vorm van projectsubsidies. Vanuit de Stedenband Amsterdam-Beira is een bedrag ontvangen van € 346.000.

FOTO: KIT TROPENMUSEUM

Daarnaast heeft NiZA in 2002 ook specifieke voorlichtings-subsidies mogen ontvangen. Deze subsidies zijn bedoeld om met voorlichtingsactiviteiten in Nederland informatie te verschaffen over zuidelijk Afrika met als neven-doel het draagvlak binnen de Nederlandse samenleving voor ontwikkelingsamenwerking te versterken. Vanuit de NCDO is € 90.756 aan voorlichtingssubsidie ontvangen. Vanuit de EU heeft NiZA € 139.764 ontvangen voor diverse voorlichtingsactiviteiten. De campagne Fatal Transactions, die o.a. met NOVIB wordt uitgevoerd heeft in 2002 € 77.000 ontvangen.

Door deze ontwikkelingen heeft NiZA meer project- en voorlichtingssubsidies ontvangen dan in de begroting was voorzien. Dit heeft ertoe geleid dat NiZA meer activiteiten heeft kunnen ontplooiën en dat is gezien de ambities van NiZA geen slechte ontwikkeling. Deze ontwikkeling heeft echter wel geleid tot een stijging van de bureaunkosten omdat meerdere medewerkers gehuisvest moesten worden. NiZA heeft deze ontwikkeling onder de aandacht gebracht bij haar donoren. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft hiervoor een eenjarige algemene subsidie ter beschikking gesteld van € 148.000. Daarnaast zijn de apparaatkosten vergoedingen (AKV) in 2002 gestegen t.o.v. de realisatie in

FOTO: HANNEKE DE VRIES

2001. Hierdoor heeft NiZA voldoende inkomsten gerealiseerd om de stijgende bureaukosten te kunnen financieren.

RESULTATEN BELEGGINGEN EN OVERIGE BATEN

In de begroting was geen rekening gehouden met een eventuele waardevermindering of -vermeerdering van de beleggingen.

In 2002 deed zich een waardevermindering voor van € 8.590.

De beleggingskosten bedroegen ruim € 300. Deze kosten bestaan uit bewaarloon en verkoopprovisie van de bank.

De rente-inkomsten zijn hoger dan begroot. De verbeterde liquide positie van NiZA heeft hier grotendeels toe bijgedragen. De inter-

netspaarrekening levert een iets hogere rente op dan normale spaarrekeningen. Ook is de uitgekeerde couponrente op de staatsobligaties aanzienlijk geweest.

De inkomsten van het blad *Zuidelijk Afrika* zijn in 2002 gestegen t.o.v. de realisatie van 2001. De oorzaak hiervan is te herleiden tot een wijziging in de financiering van het blad. Het blad wordt nu gedeeltelijk gefinancierd door de bijdragen van donoren voor de themanummers. Deze financiering bedroeg in 2002 € 34.000. De abonnementsinkomsten van het blad zijn met € 3.719 afgenomen ten gevolge van een minder aantal abonnees. Ook zijn de advertentie-inkomsten lager uitgevallen dan is begroot. Doordat de

FOTO: HANNEKE DE VRIES

kosten van het blad lager zijn dan vorig jaar heeft het blad in 2002 geen verlies geleden. Dit betekent dat de wijziging in de financiering van het blad, financieel gezien, een goede beslissing is geweest. De afname van het aantal abonnees moet echter worden tegengegaan. NiZA zal weer een wervingsactie gaan opzetten om nieuwe abonnees te winnen.

OVERIGE OPBRENGSTEN

De overige opbrengsten bedragen € 156.230. Dit wijkt af van de begroting en is ook hoger dan de realisatie in 2001. De verklaring hiervoor is dat in 2002 door opschoning van de projectadministratie een aantal gereserveerde gelden voor projecten zijn vrijgevallen. Tevens heeft NiZA € 50.000 vanuit het Ministerie van Buitenlandse Zaken mogen ontvangen ter versterking van de personeelsformatie van het mediasectorprogramma.

TOELICHTING OP DE BESTEDINGEN

In 2002 heeft NiZA aan de doelstellingen € 5.380.292 besteed. Deze besteding is hoger t.o.v. de begroting 2002 en t.o.v. de besteding in het jaar 2001. De stijging t.o.v. het jaar 2001 bedraagt € 1.993.197. Deze stijging wordt veroorzaakt door het sectorprogramma mensenrechten, de activiteiten rondom de verkiezingen in Zimbabwe en de toegenomen bestedingen vanuit de Stedenband Amsterdam-Beira. Door de toename van activiteiten zijn tevens de uitvoeringskosten in Nederland toegenomen.

De bestedingen onder voorlichting en bewustmaking bedroegen in 2002 € 693.917. Dit betekent een overschrijding t.o.v. de begroting. Deze overschrijding is veroorzaakt door de sterkere groei van de afdeling voorlichting dan was voorzien, evenals de groei van de voorlichtingsactiviteiten.

NiZA heeft in 2002 voor € 4.025.693 aan projectsubsidies besteed. Het leeuwendeel van deze besteding is gerealiseerd door het media-sectorprogramma. Het overige deel van deze bestedingen is gerealiseerd door de Stedenband Amsterdam-Beira, de Nederlandse campagne Fatal Transactions, een aantal conferenties omtrent Angola en Mozambique en een aantal overige projecten. Daarnaast zijn er vanuit de drie programma's eigen projecten

gerealiseerd. Deze projecten vonden deels plaats in het kader van de op- en uitbouw van de sectorprogramma's en een aantal losse projecten die niet extern gefinancierd konden worden.

De uitvoeringskosten voor de uitvoering van structurele hulp in Nederland bedroegen in 2002 € 660.682. Dit betekent een stijging ten opzichte van het jaar 2001 en een overschrijding van de begroting. Deze ontwikkeling is veroorzaakt doordat een sterkere groei van de organisatie heeft plaats gevonden dan was voorzien. De stijging t.o.v. van het jaar 2001 geeft een duidelijke indicatie van de groei van de organisatie.

Op de volgende pagina's worden de balans en de staat van baten en lasten 2002 gepresenteerd.

De in dit jaarverslag opgenomen financiële verantwoording over 2002 is ontleend aan de jaarrekening 2002. De volledige Jaarrekening waaraan de cijfers van de verkorte financiële verantwoording is ontleend, is gratis te bestellen bij het secretariaat van NiZA.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

De nieuwe programmamanager van SANPAD heeft in februari jl. het accountantskantoor van KPMG te Durban opdracht gegeven een interne audit uit te voeren met betrekking tot het SANPAD programma in Zuid Afrika. Uit de conceptrapportage blijkt dat er mogelijke onregelmatigheden hebben plaatsgevonden met betrekking tot een aantal financiële handelingen. NiZA heeft op grond van dit concept direct maatregelen genomen en de periodieke betalingen t.b.v. SANPAD SA stopgezet. Dit in afwachting van het definitieve rapport met naar verwachting voldoende vertrouwenwekkende verbeteracties. Inmiddels is na overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken besloten de betalingen eind mei 2003 te hervatten vooral om de lopende uitvoerende SANPAD-trajecten niet in gevaar te brengen. De huidige inschatting is dat het financiële risico voor NiZA beperkt is.

Balans per 31 december 2002

Bedragen in euro

Activa

Materiële vaste activa bedrijfsvoering:

	31 December 2002	31 December 2001
– bedrijfsmiddelen	48.554	32.968
Beleggingen	–	666.573
Voorraden	–	–
Vorderingen	1.469.934	2.456.464
Liquide middelen	2.080.174	2.030.233
	<u>3.550.108</u>	<u>4.486.697</u>
Totaal	<u>3.598.662</u>	<u>5.186.238</u>

Passiva

Eigen vermogen:

– besteedbaar vermogen	764.609	655.836
– bestemmingsfonds	0	79.934
– reserve AKV	0	19.406
– fonds activa bedrijfsvoering	48.554	32.968
	<u>813.163</u>	<u>788.145</u>

Schulden:

– op lange termijn	14.521	18.151
– op korte termijn	2.770.978	4.362.152
	<u>2.785.499</u>	<u>4.380.304</u>

Schulden lang:

– projectverplichtingen	–	17.790
Totaal	<u>3.598.662</u>	<u>5.186.238</u>

Staat van baten en lasten 2002

Bedragen in euro

Baten

Baten uit eigen fondswerving:

- mailingacties
- contributies, donaties, giften en schenkingen
- nalatenschappen
- overige baten

Kosten eigen fondswerving:

- verwervingskosten
- uitvoeringskosten

(in % van baten uit eigen fondsenwerving)

Totaal eigen fondsenwerving

Beschikbaar uit fondsenwerving

Subsidies overheden en anderen

Resultaat beleggingen

Overige baten

Totaal beschikbaar voor doelstelling

	Werkelijk 2002	Begroting 2002	Werkelijk 2001
	233.576		212.734
	252.696		246.181
	-		-
	-		-
	486.272	499.158	458.915
	48.112	54.531	73.188
	65.729	69.160	57.405
	113.841	123.691	130.593
	23,4%	24,7%	28,4%
	372.431	375.467	328.322
	372.431	375.467	328.322
	4.722.315	2.395.331	2.776.287
	(8.590)	-	(7.565)
	319.154	261.899	199.886
	5.405.311	3.032.697	3.296.931

Getallen tussen haakjes zijn negatieve bedragen

Vervolg op pagina 42

Staat van baten en lasten 2002 (vervolg)

Bedragen in euro

Bestedingen

Besteed aan doelstelling

Voorlichting en bewustmaking

- eigen activiteiten
- uitvoeringskosten

Structurele hulp

- verstrekte steun / subsidies
- eigen projecten
- uitvoeringskosten Nederland

Totaal besteed aan doelstelling

Overschot / tekort

Overschot toegevoegd / onttrokken aan:

- vrij besteedbaar vermogen NiZA
- bestemmingsfonds
- reserve AKV
- fonds activa bedrijfsvoering

	Werkelijk 2002	Begroting 2002	Werkelijk 2001
	268.373	179.810	187.571
	<u>425.544</u>	<u>391.711</u>	<u>299.881</u>
	<u>693.917</u>	<u>571.521</u>	<u>487.452</u>
	3.967.951	1.810.588	2.256.990
	57.742	64.049	166.353
	<u>660.682</u>	<u>585.775</u>	<u>476.300</u>
	<u>4.686.375</u>	<u>2.460.412</u>	<u>2.899.644</u>
	<u>5.380.292</u>	<u>3.031.933</u>	<u>3.387.095</u>
	<u>25.018</u>	<u>764</u>	<u>(90.165)</u>
	108.773	764	(40.198)
	(79.934)		(261)
	(19.406)		(57.905)
	<u>15.585</u>		<u>8.199</u>
	<u>25.018</u>	<u>764</u>	<u>(90.165)</u>

Accountantsverklaring

ACCOUNTANTSVERKLARING

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen verkorte financiële verantwoording, zoals weergegeven in hoofdstuk 4, van Stichting Nederlands Instituut voor Zuidelijk Afrika te Amsterdam over 2002 gecontroleerd. De verkorte financiële verantwoording is ontleend aan de door ons gecontroleerde jaarrekening 2002 van Stichting Nederlands Instituut voor Zuidelijk Afrika. Bij die jaarrekening hebben wij op 28 mei 2003 een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt.

De verkorte financiële verantwoording is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de stichting. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de verkorte financiële verantwoording te verstrekken.

Wij zijn van oordeel dat deze verkorte financiële verantwoording op alle van materieel belang zijnde aspecten in overeenstemming is met de jaarrekening waaraan deze is ontleend.

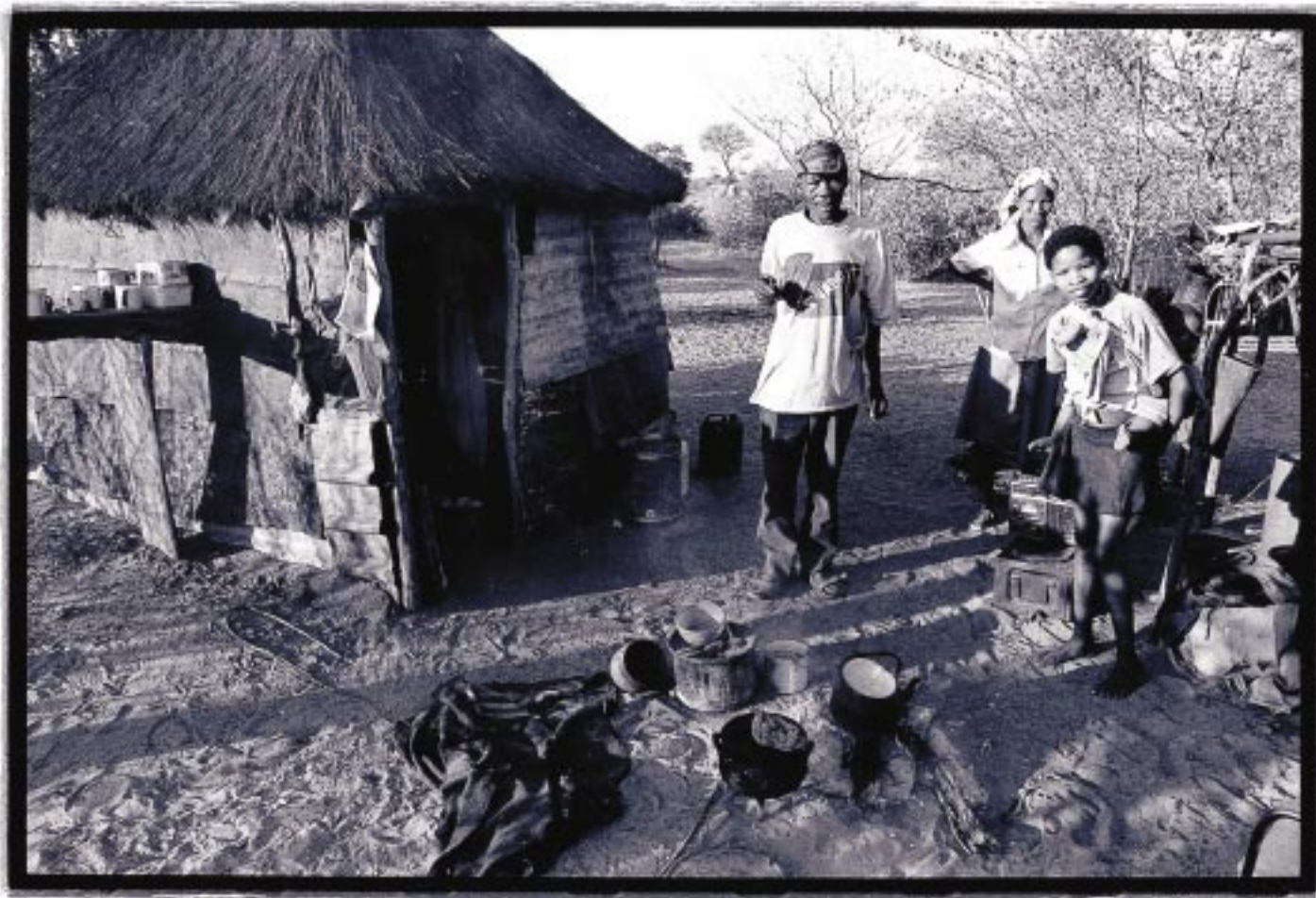
Voor het inzicht dat vereist is voor een verantwoorde oordeelsvorming omtrent de financiële positie en de resultaten van de stichting en voor een toereikend inzicht in de reikwijdte van onze controle dient de financiële verantwoording te worden gelezen in samenhang met de volledige jaarrekening, waaraan deze is ontleend, alsmede met de door ons daarbij op 28 mei 2003 verstrekte goedkeurende accountantsverklaring.

Amsterdam, 28 mei 2003

Dubois & Co. Registeraccountants

M. Karman

Bijlagen

Medewerkers

* = uit dienst in 2002

DIRECTIE

Meike de Goede, *Directieassistent*

Peter Hermes, *Directeur*

Bob van der Winden, *Adjunct directeur*

Cisca Zwiers, *Directieassistent**

BESTUUR

Coen Stork, *voorzitter*

Niels Feis, *penningmeester*

Carolien van Dullemen

Marianne Heeremans

Ans Zwerver

Willem van Manen

MENSENRECHTEN

Karin van den Belt, *Programmamedewerker*

Maaïke Blom, *Interim Programmamanager*

Elma Doeleman, *Programmamedewerker*

Joke Hartmans, *Programmamanager*

Arjen Mulder, *Projectmedewerker**

ECONOMIE

Kirsten Hund, *Nationaal coördinator FT*

Sihle Dube, *Programmamedewerker*

Yvonne Grooteman, *Programma assistent**

Han Kooistra, *Interim programmamedewerker*

Annet van de Laak, *Programmamedewerker (vrijwillig)**

Rens van der Linden, *Programmamanager**

Judith Sargentini, *Internationaal coördinator FT*

Elizabeth Wiebrens, *Programmamedewerker*

MEDIA

Christa Bouwhuis, *Programma-assistent*

Yvonne Heselmans, *Programmamedewerker*

FennekeHulshoff Pol, *Programmamedewerker*

Christian Kuijstermans, *Programmamedewerker*

Astrid Schipper, *Programma-assistent*

Ruth de Vries, *Programmamedewerker*

Bob van der Winden, *Programmamanager*

COMMUNICATIE

Nathalie Ankersmit, *Communicatiemedewerker*

Berendien Bos, *Web coördinator*

Christine Brackmann, *Hoofd Communicatie*

Elke van den Hout, *Communicatiemedewerker*

Sanna Jansen, *Communicatiemedewerker*

Hille Linders, *Persvoorlichter*

Angèle Mann, *Fondsenwerver*

Wiard Molenaar, *Mandela lezing*

Udo Sprang, *Hoofdredacteur Blad ZA*

FINANCIËN

Michael Schwerzel, *Controller*

Ineke Steetskamp, *Boekhouder*

Mayra Vreden, *Administratief medewerker*

SECRETARIAAT

Yvonne Bais, *Secretariaatmedewerker (vrijwillig)*

Anna Cornelisse, *Secretariaatmedewerker**

Robbrecht den Engelse, *Secretariaatmedewerker**

Chris Hanselaar, *Secretariaatmedewerker*

Danny van Heezik, *Secretariaatmedewerker*

Patricia de Mik, *Secretariaatmedewerker**

Gerbina van den Hurk, *Coördinator secretariaat*

Peter Stolte, *Secretariaatmedewerker (vrijwillig)*

BIDOC

Sietse Bosgra, *Medewerker BIDOC (vrijwillig)*

Anton Dekker, *Documentalist*

Gert Jan Doeleman, *Documentalist*

Kier Schuringa, *Documentalist*

PERSONEELSZAKEN

Hanneke Timmer, *Personeelsfunctionaris*

Externe relaties

SAMENWERKING MET

Wiep Bassie, *Coördinator Zimbabwe Watch*

Wouter van den Bos, *Stedenband Beira (stagiaire)**

Nini van Driel, *Coördinator Stedenband Beira-Amsterdam*

Colette Gerards, *Programmamedewerker SANPAD*

Nelke van der Lans, *Secretaris SANPAD NL*

Wendy Raaphorst, *Projectmedewerker Beira*

Wendy Willems, *Projectmedewerker SANPAD**

FOTO: DOLPH CANTRIN

OVERZICHT NETWERKEN EN STRATEGISCHE SAMENWERKINGS- VERBANDEN

- Zimbabwe Watch
- Fatal Transactions
- SANPAD
- Stedenband Amsterdam-Beira

NiZA neemt verder deel aan:

- Bestuur Zuid-Noord Federatie
- Nederlands NGO-EU Platform van het Liaison Committee of Development NGO's binnen de EU en het bestuur van het NGO-EU-netwerk
- Voorbereidingswerkgroep (met onder meer NGO-EU Netwerk en NCDO) voor Nederlands EU-voorzitterschap in 2004
- Jubilee Nederland
- Lusofoon Afrika Overleg
- Grote Meren Overleg
- Regulier Overleg Vredesopbouw en Conflictpreventie
- Werkgroep Zuid-Afrika van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.
- Archiefcommissie Nederland-Zuidelijk Afrika
- European Network for Information and Action on Southern Africa (ENIASA)
- European Network for Debt and Development (Eurodad)
- Vereniging PSO en diverse werkgroepen binnen PSO
- Overleg TMF-organisaties; TMF-werkgroep; TMF-lobbygroep
- Campagne Wereldburgers.nl
- Oorlogseconomie Platform (OEP)
- Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Platform (MVO Platform)
- Fundersforum Southern African Media
- Economic Policy Empowerment Program (EPEP)

Afkortingen

ACPDT	Africa Community Publishing and Development, Zimbabwe	OSA	Ontwikkelingseducatie Stedenbanden Amsterdam
AJIS	Vereniging van onafhankelijke journalisten, Mozambique	PAC	Partnership Africa Canada
ASSERCO	Vereniging voor opbouwwerk, Mozambique	PSO	Personele Samenwerking Ontwikkelingslanden
BIDOC	Bibliotheek, Infor-matie- en Documentatie-centrum, Amsterdam	SACOD	Regionale koepelorganisatie, met leden in alle landen in zuidelijk Afrika
CARER	Malawi Centre for Advice, Research and Education on Rights	SADC	Southern African Development Community
CBO	Community Based Organisations	SAIMED	Southern African Institute for Media Development
CBRC	Coordinating Body of Refugees Communities, Zuid-Afrika	SAM	Stichting Amsterdam-Managua
DRC	Democratische Republiek Congo	SAMTRAN	Southern African Media Trainers Network
ENIASA	European Network for Information and Action on Southern Africa	SANPAD	South Africa - Netherlands Research Programme on Alternatives in Development
esATI	eastern seaboard Association of Tertiary Institutions	TMF	Thematische Medefinanciering
EU	Europese Unie	VN	Verenigde Naties
EURODAD	European Network on Debt and Development	ZAMCOM	Nationale opleidingsorganisatie, Zambia
EZA	Expertisecentrum Zuidelijk Afrika, Utrecht	ZANU-PF	Zimbabwe African National Union - Patriotic Front
FXI	Freedom of Expression Institute, Zuid-Afrika	ZCTU	Zimbabwe Congress of Trade Unions
IAJ	Institute for the Advancement of Journalism, Zuid-Afrika	ZLP	Zimbabwe Liberators Platform
IPIS	International Peace Information Service	ZNF	Zuid-Noord Federatie
JED	Journalists and Danger, DR Congo		
MDC	Movement of Democratic Change, Zimbabwe		
MISA	Media Institute of Southern Africa		
MMPZ	Media Monitoring Project Zimbabwe		
NCA	National Constitutional Assembly, Zimbabwe		
NCDO	Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling, Amsterdam		
NCRF	Koepelorganisatie community radio, Zuid-Afrika		
NEPAD	New Partnership for Africa's Development		
NGO	Niet-Gouvernementele Organisatie		
NiZA	Nederlands instituut voor Zuidelijk Afrika, Amsterdam		
NSJ	Regionale trainings organisatie, Mozambique		
NUFFIC	Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs, Den Haag		

FOTO: JOKE HARTMANS

